

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectoru.

Nr. 15.

Brasiovu 15. Iuliu 1868.

Anulu I.

Nr. 173. pres. 1868.

Anunciu.

Conformu conclusului adusu in siedinti'a III. p. XXXII. a adunarei generale a asociatiunei transilvane tienute la Clusiu in 28. Aug. c. n. 1867 adunarea gener. a asociat. trans. rom. pentru anul curente 186⁷/₈ se va tiené la Gherl'a in ²⁵/₁₃ si ²⁶/₁₄ Augustu c. n.

Ceea ce prin acést'a in sensulu §§loru 21 si 25 din statutele asociatiunei se aduce la cunoscienti'a publica.*)

Dela presidiulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Sibiiu, in 2. Iuliu c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.,

secret. II.

I. Hannia mp.,

vicepres.

Din datinele vechi ale Transilvaniei.

(Continuare).

Despre portulu ardeleniloru.

Toti etnografii recunosc, cumca modulu investmentarei, materi'a si form'a vestmenteloru au unu feliu de inriurintia asupr'a caracterului omenescu. Pre noi imbracamentea vechia a betraniloru trebuie se ne mai intereseze si din punctu de

*) Celealalte diurnale romane inca suntu rogata a produce in colónele loru acestu anuciú.

vedere curatu nationalu. Poporul conlocutoriu mai alesu in comitate nu adusese din Asi'a nici unulu din porturile pe care, judecandu dupa unu mare numeru de portrete pastrate, se vede ca le avuse in secolii trecuti, ci elu le a imprumutatu dela popórale aflate aici, preste acésta unele modificari in portu era dictate in óresicare mesura chiaru de clim'a acestei tieri muntóse. Comparandu noi porturile din secolulu alu sietesprediecelea descrise prin cronicari cu cele ce s'au mai pastratu pana astadi la popórale Transilvaniei, si anume in cateva tînuturi locuite numai de romani, observandu cate si care din aceleasi s'au pastratu in materia si in forma, séu incai in un'a din dóua, vomu putea trage si óresicare conclusiuni, pentru care abia va remanea cineva indiferente.

Cronicariulu nostru nacajitu pre timpulu seu, pentruca i se parca ca dupa asiediarea nemtiloru in tíera femeile aru fi apucatu a domni preste barbati, observandu ca pana atunci femeile numai la franci poruncea barbatiloru, dupa proverbiulu „Gallae dominae,” ne spune mai departe, ca ardelenii — adica boierii ardeleni — inca au ajunsu, cá despre barbati se se díca „haec vir,” éra despre femeia „hic faemina;” din acésta cauza si óresicumu in mani'a barbatiloru, elu incepe cu descrierea portului femeiescu.

Fetele de boieriu purtá pe capu unu feliu de coróna, séu cumu se dice pe aici, bérta séu barta, inse inaltisióra, facuta din siese óse legate bine cu peru si adornata cu margaritariu séu cu corale, care cum le dá man'a. Ii'a femeiloru si a feteloru avea maneci largi pana in cotu, mai in giosu inse se strimtá si se incretiá, éra de serbatori si de parada puneá cá unu feliu de tablitia cusuta cu firu de auru si adornata éra si cu margaritariu, séu cu alte specii de margele. Femeile purtá si manusi, care de matasa, care de tortu finu. Nici o femeia n'ar fi cutezatu a ambla decoltata, precumu se dice in dílele nóstre, ci peptulu era coperitu de totu pana susu. Atatu femeile maritate, catu si fetele purtá cate dóua ii séu camasi, dintre care un'a se numea cea mare, éra alt'a cea mica, adica un'a pe deasupr'a, éra alt'a pe de subtu. Un'a cá si alt'a era incarcata de dóua pana in trei mii fluturei galbini de marimea lintei, adica curatu asia, precumu se mai vedu unele pana in dio'a de astadi pe la Brasiovu si mai multe in Romani'a unita, precumu se imbracase si portretase odata repausat'a dómn'a Mariti'a, adou'a socia a fostului Domnu Georgie Bibescu, si precumu inainte numai cu 5—6 ani amu vedutu pur-

tandu unele domnişóire de ale nóstre in balulu reuniunei aici la noi, imitate dupa portulu din Moldov'a. Miresele si nevestítele tinere purtá pe capu unu feliu de valu séu petéla, curatu precumu se mai vede si astadi pe alocurea in dio'a de cununia, éra petéla ajungea pana giosu. Fetele si boieróicele mai puneá la capu de ambele parti pene de strutiú de dife-rite colori, adica precumu mai pórtá ici colea fetele de romanu pene de paunu; éra perulu dinainte se incretiá cu feru arsu, éra ici colea impletea fire de margaritariu, precumu se mai vedu numai la tieganusie, asia numitii deoci. Acasa purtá mentea, éra la drumu avea si unu feliu de mantela (pallium, pe ungresce palást), de care astadi mai vedi la sasóicele dela sate, bunaóra si in districtulu Barciei. Paliulu era captusitu séu cu alta blana scumpa, precumu mai avemu scurteicele de érna si bundele cocóneloru romane din clasele mai bogate. Paliulu de vara era séu de barsionu, séu de matasa, carmoisinu, rosiu, verde séu alta colóre, éra alu betranelorn negru, in totu casulu inse incarcatu cu dentele, cretiele séu fodori de matasa. Coconitiele avea si scurteicutie totu din materia scumpa si totu blanite, séu incaí galonate. La gútu se purtá gulerasie de samuru séu de sderu, séu numai floru, éra in capu avea caciula totu de blana. Se incingea cu bráne de materii feliiurite, cele mai scumpe era ornate cu corale rosii. Se mai observamu aici, ca bránele de argintu suflata cu auru pana astadi facu obiectu de ereditate parintésca, séu mai bine stramosiésca, la mai multe familii din Brasiovu si din Sacele? Si ce bine le mai sta mai alesu femeiloru tinere cu asemenea bráne. Pecatu ca ele devinu totu mai rare, pentruca se prefacu succesive in bancnote, in stamba, uneori si in metasa. Rochiile (sucnele) femeiloru fruntasie era mai cu sama din materia, ce se numesce pana astadi rasa (Rasch nemt., rása ung.). Femeile din clasele inferióre, unguóice si sasóice, purtá rochiu din panura grósa de Brasiovu, numai romancele purtá totu ce pórtá si astadi, adica catrintiele tiesute de manile loru. Caltiamentea boieróiceloru era parte mare cisme incretíte, precumu le mai pórtá numai sasóicele tierane.

Din portulu barbatescu alu boieriloru din sec. alu 17-lea insemnamu acestea:

Caciul'a de samuru cu medalia, cu péna de vulturu, sioimu, dropia si cate unu buchetu de margaritariu, margénu, corale, éra junii puneá var'a si buchetu de flori naturale. Unii purtá si caciula cu blana de lupu, éra altií de mielu negru. Var'a

se purtá unu feliu de chivara (ceacau) totu cu pene si cu mai multe ace de argintu asia numite bumbusce séu bolduri, cu nasturele aurite, cu gaetauu de metasa. Batista séu cravata la gîtu nu se purtá, decatu numai candu purcedea in vreo calatoria, éra atunci cei bogati avea mahrama de metasa. Asia numit'a mentea, manta, giubea de parada, era lunga cu maneci lungi pana la pamentu, precumu se mai vedu la saceleni, avea inse si guleru latu, éra unii si cate unu guleru de samuru, de gusia de vulpe séu de sderu, apoi gaetane si chin-diséla cu firu de aurú, argintu séu cu metasa. Se purtá si alte vestmente lungi, care se numea mantele boieresci, si dupa descriere trebue se fia fostu intocma precumu le mai vedemu pana astadi la cativa betrani in Moldavoromani'a si la doi trei insi in Brasiovu. Acestea giubele era din panura fórte buna, blanita cu vulpe séu si cu mielú. Var'a se purtá si anterfú éراسi lungu, adica precumu ilu vedemu la boierii si negutiatorii nostrii betrani si la evreii lesiesci. Acelu anterfú era de panura subtire, de rasa séu de asia numitulú camelotu de Veneti'a, apoi captusitu cu barsionu séu alta materia scumpa. Se pare ca panur'a fina de colóre scarlatina era fórte cautata, inse numai boierii cei mai bogati o putea plati, pentruca acea marfa se aducea din Veneti'a si costá cate siesesprediece fiorini cotulu, unu pretiu, carele pe atunci se dicea cu totu dreptulu a fi enormu. Era si alta panura ce se aducea din Turci'a, se numea granata, era de colóre venata, verde, ceresía si costá cate patru fiorini cotulu si era fórte bunu, incatu unu anteriu séu giubea facuta din panura turcésca tînea de trei séu patru ori atat'a, catu un'a din panura de Angli'a. Mai era si alte panure, precumu „siaia,“ „failandis“ si „landis,“ totu numai pentru boieri de diferite conditiuni si stari. Vestmentele boieriloru in locu de gaietanu (sînoru, frînghia) se adorná cu galóne tiesute din firu de argintu séu de aurú, de care se vedea si pe unele parti de vestmente femeiesci si de care mai pstréza unele familii romanesci din Brasiovu, aurú bunu si argintu de 13 probe. Dulmanele, carora le au succesu mantalele de astadi, inca era lungi si largi, inse numai cu cate dóuasprediece nasturi mari de argintu suflatu cu aurú, adeca de aceia, de carii mai esira la lumina ici colea dela 1860 incóce, decandu cu demustratiunile politice. Boierii betrani purtá var'a si vestmente de materia usióra, barsionulu inse era rezervatu numai pentru principele tierei, adica numai elu avea dreptulu de a purta vestmente facute intregi din barsionu, éra

boierimea putea se iea barsionu numai cá captusiéla séu cá tivitura ori bordura. Junii purtá var'a unu feliu de camasia larga chindisita, care dupa descrierea cronicariului semaná prea bine cu camasile care se facu in dilele nóstre pentru mirii din clas'a tieraniloru. Cingatórea, bránulu, sierpariulu, cumu vrei se'i dici, nu putea lipsi nici dela portulu barbatiloru, si se intielege ca acésta parte a portului inca era adesea de mare pretiu; copcii séu catarami si nasturi de argintu suflatu, uneori si de auru.

Ciórecii boieriloru ardeleni nu era nici prea strimti nici prea largi, adica aceia era precumu ii pórtá tieranii romani si astadi, éra nu cá ai magiariloru, strimti de peritu. Junii purtá si asia numiti sialvari, gaetane de argintu séu de metasa pe dóua parti, la capulu gaetaneloru cate unu globuletiu de argintu. Caltiamentea era ciobóte séu cisme si caltiuni scurti, precumu se mai vedea in tineretiele nóstre la cate unu romanu, nu inse de colóre négra, ci mai multu galbina, éra ciobóte negre se purtau numai in doliu (jale). Toti boierii purtá pinteni. Unii domnisiiori se incaltia si cu opinci cá haiducii, cusute inse din materi'a ce se numesce bágâria, legate cu curele tivite cu firu de argintu séu cu metasa.

Toti barbati ardeleni fara nici o distinctiune de clasa trebuea se'si lase barbile indata dela cununia si pana la móрте, éra pe capu se radea mai toti, lasandu'si numai cate unu motiu in céfa, precumu vediuramu pe saceleni si pe locuitorii din suburbiulu de susu alu Brasiovulu pana la revolutiune si precumu se radea atatu turcii, catu si crestinii. Paroca nu cutezá se póрте nimeni, pentruca i s'ar fi disu cumca póрта peru de c...., ci déca era calvu, isi facea cate o caciulitia de barsionu, precumu mai póرتá unii bisericiani in apusu. Mustetiele inca nu se radea, ci fiacare le lasá in grij'a naturei.

Junii cei bogati amblá cu cate unu busduganu de argintu suflatu cu auru si trasu in tocu de barsionu, éra cei fara dare de mana avea numai busduganu de feru, asemenea celora, cu care'si petrecu junii din Brasiovu in septeman'a luminata, altii éra si purtá baltage séu ciocane, de care mai apucaseramu si noi pe la tierani. Cei mai lipsiti avea cate unu corbaciú tarescu cu manunchiu lungu de tamariscu si cu cate trei noduri in capetu. Érn'a se purtá manusi de blana scumpa, var'a inse era de risulu altor'a oricare ar fi purtatu manusi.

Sielele si tóta gatél'a cailoru inca costá bani multi, cá si la turci.

(Va urma).

Unu fragmentu din Ateneulu romanu.

(Fine).

VII. Pana acumu nu me adresaiu decatu la o singura jumatate a umanitatii, la barbati. Nu credeti inse ca am pututu vreodata uitá pe cealalta jumatate, care este mam'a nóstra, consórtea nóstra, soror'a nóstra, fili'a nóstra.

Se mi se ierte o mica abatere cá se potu mai bine intra in sujetulu nostru, care este literatur'a séu adeverat'a politica.

In cartea cartíloru ce se numesce vechiulu testamentu, in capitolele creatiunei se vedu in limbele ce potu traduce séu ecsprima ratiunea, trei verbi activi: creare, plasmare séu formare si edificare.

Candu univérsulu se face, cá se dicemu asia, din nimicu, versulu 1. dela capulu I. se ecsprima: „In principiu creá Dumnedieu ceriulu si paméntulu.“

Materi'a ecsista acumu si cata a lua forme atatea si varie, a se forma plantele, animalele uscatului, pescii marii, paserile aerului. Aci nu mai e vorba de creare, ci de plasmare séu formare, totu este plasmatu, dela firulu de iérba pana la omu.

Candu apare femeea nu se aude nici de creare, nici de plasmare, pentru ca este vorb'a de unu edificiu.

Eata cumu se ecsprima versulu 22 alu capitolului II.

„Si a edificatu Domnulu Dumnedieu cóst'a ce luá din Adamu in femee.“

Edificiu nici in marmura, nici in porfiru, ci in femee, éta primulu templu viiu, ce adorà omulu si adóra in adevéru pana astadi.

Primulu objectu ce adóra omulu cá pruncu candu vine in lume este mam'a; amorulu lui fericirea, beatitudinea lui este la sinulu mamei. Cine a pututu adora in pruncia, in copilaria si insusi pana in adolescenti'a sa ceva mai multu decatu pe mam'a sa, pe suror'a sa!

June, objectulu seu de predilectiune este femeea; sufletulu lui in cea mai fervente adoratiune se adresà la dilect'a inimei sale, fia amanta, fia promisa séu fidantiata, fia mirésa séu consórte.

Vinu copii in barbatie, vine fili'a; si ce avemu mai adorabilu cati suntemu parinti decatu filiile nóstre?

Eata primulu templu viiu, primulu edificiu, prim'a casa viia, ce edificà Domnulu Dumnedieu din cóst'a omului, din rerunchii lui.

Si éta partea din noi insine ce fù destinata spre a sdrobi capulu balaurului-barbarie, balaurului-ignorantia, balaurului-despotismu, destinata spre a ne imblandí, a ne civilisá, cu unu cuventu spre a liberá pe omu.

VIII. Indata ce cadiù omulu, indata ce se degradà adica in stare de barbaru, primulu semnu dupa care se cunoscù barbari'a, grosolani'a lui, fù dispretiu lu catra femee, subjugarea ei.

Intre popoliu barbari, antichi si moderni, femeea este sclava.

Si cu barbaru noi nu intielegemu nici pe sateni, nici insusi pe selbatici; acestia au pe femee de consórta, de socia, de tovarosia, éra nu sclava. Barbari sunt cei din cetati, ce legiuiescu si mantinu sclavi'a femeiei.

La primulu popolu carui se dau primele legi umane si divine, in Israelu, voi se dicu, femeea se vede cantandu innulu libertatii. Mariam, surora lui Aaronu iea timpanulu si canta.

„Se cantamu Domnului, ca-ci cu victorie s'a glorificatu.“

„Calu si calaru 'i a deripatu in marea rosie . . .“

In Israelu, pana candu femeea se vede libera, esira Debore, Iudite, profetése si tóte in genere nascea filii liberi. Din un'a din aceste femei se nasce si insusi filiulu lui Dumnedieu.

In primulu popolu ce incepe a se civilisa, intre eleni voi se dicu, barbatulu Orfeu descinde pana in infèrnu dupa consórtea sa Euridice. Femeea este preotésa la altariu; femeea mama isi trimetea filii la resbelu si dandu'i pavedia, ea 'i comanda:

adica séu cu dens'a séu pe dens'a, ca-ci pe pavedi'a loru propria se aducea cei morti in bataie la caminulu loru, inaintea ochiloru mamei loru.

Intre eleni esu Sapphe, ce disputa coron'a Pindariloru si reporta victori'a in concursuri.

Intre crestinii primitivi femeile asista la agoni'a Dumnedieu-omului. Ele sunt mai inainte la invierea lui; ele mai anteu marturescu ca a iniatu Christu. Femeile intre primii crestini se vedu diaconese, preotese oficiante, profetese, predicatóre, martire ce sciá si avea dreptulu a marturi.

Adeveratii crestini dau drepturi egali femeiloru; falsii crestini, crestinii numai cu numele, reincepura a tracta pe femee cá toti barbarii.

In Daci'a, intre romani, unde pentru prim'a óra Eclesi'a lui Christu avù nu numai ospitalitate, ci si dreptu de cetate, intre romanii ce ei mai anteu s'au emancipatu de Rom'a pa-

gana si imperiala, intre romani pentru prim'a óra femeea deveni persóna si cetatiéna, cu sufletulu seu, cu numele seu propriu, cu drepturile sale.

In tóta Europ'a civilisata pana astadi femeea inca nu este din dreptu o persóna, femeii i s'a refusat si i se refusa pana astadi numele seu propriu, numai reginele domnitóre se bucura de acestu prerogativu. Ele numai se potu numi pe nume Teres'a, Ecaterin'a, Victori'a, Isabel'a. Celelalte femei sunt averea barbatului, nu pórta decatu numele barbatului, cá se póta insemna ceva.

Dupa institutiunile, legile si datinele Europei civilisate, femeii, cá se fia ceva i se dice spre ecsemplu: Madame Brancovénu, Madame Balénu etc., pe candu in Romani'a femeii i s'ar fi parutu o insulta a i se dice in facia: cocóna Brancoveanco, cocóna Baleanco. Femeele nóstre, cá si reginele au numele loru, cu care se onóra: cocón'a Saft'a, cocón'a Mari'a, Catinc'a, Pulcheri'a etc. Femeea este inasa dela botezu regina, cu numele seu propriu. Si daca femeea nu'si a ecercitatu drepturile de cetatiéna, caus'a n'a fostu legile ce 'i au recunoscutu si sacratu drepturile, ci ignorantia in care s'au aflatu si femeile si barbatii.

Femeea romana, emancipata, libera din dreptu, cá se devina si in fapta, nu avea lipsa decatu de instructiune, lumina in paralelu cu a barbatiloru.

Spre a trece la adeverat'a emancipare a femeiei intre romani, n'ar fi fostu nevoie de prefacerea legiloru cá in Europ'a, ci numai de o educatie integrala.

Legiurile noué imitate din Europ'a si mai putienu crestine, venira a degrada pe femeé fórté multu inaintea dreptului si cu legiurile imitaramu si smorfurile; femeile abdicara singure la numele seu propriu si incepura a se crede onorate, candu stangacii nostri de domniori incepura a le dice cá la dumnealoru in Francia: Madame; devenira de buna voie captive.

Sclavi'a este unu reu; are inse ceva de gravidu; jugulu ce'lu suppórta omulu cu resignatia si n'astépta decatu momentulu spre a'lu scutura. Sclavulu ni se pare unu martiru; totu inse ce este mai tristu si mai lamentabilu este, candu sclavulu ajunge a se degrada pana acolo, incatu se se crédia onoratu, candu pórta numele stapanului, cá unu sigilu in faci'a lui, cá unu colanu impregiurulu gîtului.

Totu ce era mai lamentabilu pentru bietii tîgani inainte

de 1848 era, ca 'iamu auditu eu cu urechile mele, candu 'era separati de órecare vecsatiuni, dicêndu:

„Vai de noi! coconasiule, par'ca n'amu fi tîgani boieresci! amu ajunsu mai reu de catu romanii!“

Éta reulu releloru, éta reulu ardicatu la a dóu.a si a trei'a putere. Cu smorfurile dela straini amu adusu pe femeile, surorile si fiiele nóstre, candu póta numele barbatiloru, a se crede mai onorate decatu mamele si bunele nóstre, ce, cá ori ce regina, isi purtá numele seu propriu.

C l i o .

Partea cea mai mare a dateloru istorice consemnate dupa catalógele manuscripteloru si colectiuniloru remase dela c. Ios. Kemény si publicate pana acumu in acésta fóia, se reduce deadreptulu la romani (valachi). Inse istori'a Transilvaniei nu este numai istori'a romaniloru si istori'a acestora nici ca se póte scrie fara istori'a Transilvaniei. De aceea ddnii cititori sunt rugáti, cá se nu'si pregete a mai trece cu ochii inea si preste alte trei séu patru catalóge istorice, pe care vomu continua ale publica aici intru intielesulu epistolei dlui canonicu prepositu Stefanu Moldovanu. Incepemu cu:

I.

Historica data.

Ex Indice Codicis et Supplementi ejusdem Codicis Diplomatici Illustrissimi Domini Comitis Josephi Kemény, item e Registris -Archivorum Ejusdem.

Ordine chronologico consignata anno 1846.

Ex Indice Tomi I. Codicis Diplomatici et Supplemento Codicis Diplomatici.

Anno

- 1211 Barcia confertur Ordini Teutonico. Suppl. Cod. Dipl. pag. 21.
- 1214. Getrudis Regina occiditur. S. C. D. pag. 35.
- 1238 Bela Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 49.
- 1246 Memoria praelii ad Leytham. S. C. D. pag. 57.
- 1253 Belae IVti bellum in Austria. S. C. D. pag. 63.
- 1267 Stephanus Dux in Castro Fekethalom obsidionem subit. S. C. D. pag. 73.
- 1277 Saxones Transilvani confragrant Capitulum albense (vide et a. 1299) Cod. Dipl. pag. 107..
- 1290 Fuit Andreas Rex in Transilvania, signanter in Radna. C. D. p. 83.
- 1290 Andreae Regis bellum cum Alberto Duce Austriae. S. C. D. p. 118. Confer Fessler. Tom. II. pag. 703.
- 1291 Andreas Rex in Transilvania, signanter in Fülpis et Albae-Juliae. S. C. D. pag. 118.

- 1297 (ante) Andreas III. in captivitate. S. C. D. pag. 129.
1299 Petrus Eppiscopus Transilvaniae excommunicatur. S. C. D. pag. 139.
1308. Tempora impacata in Transilvania. Cod. Dip. pag. 111.
1308 Occasione coronationis Caroli I. Regis antiqua Regni corona non aderat, ideo alia corona coronatus est idem Rex. C. D. pag. 111.
1309 Transilvani fuere sub interdicto. S. C. D. pag. 164.
1310 Transilvani recipiunt Carolum in Regno Hungariae. S. C. D. pag. 166 et 167.
1319 Rebellis Mathaeus de Trenchin in Transilvania quoque motus excitavit. C. D. pag. 176, 185. 252.
1319 Andreas filius Ipoeh rebellis. C. D. pag. 183.
1324 Saxonum rebellio. S. C. D. pag. 230.
1325 Saxones Transilvani duce Comite Henning rebelles contra Carolum I. Regem. C. D. pag. 261.
1328 Rumor inquietudinis in Transilvania. C. D. pag. 275.
1343 Ludovicus I. Rex promittit se mox in Transilvaniam venturum. Cod. Dipl. pag. 394.
1344 Fuisse Ludovicum in Transilvania innuit Eder in Felmero. C. D. p. 43.
1346 Fuit Ludovicus I. in Transilvania signanter in Alvinez. C. D. p. 414.
1347* Comitatus erant septem in Transilvania. Reg. Arch. T. II. p. 165.
1349 Ludovicus Rex in Transilvania, signanter in Hatzeg. S. C. D. p. 384.
1349 Ludovicus Rex in Transilvania et signanter in Felyjncz. S. C. D. pag. 388.
1349 Fuit Ludovicus I. in Transilvania et signanter Albae-Juliae. C. D. pag. 421, 434, 440.
1349 Fuit Ludovicus I. in Transilvania et signanter in Székely-Vásárhely. Cod. Dipl. pag. 389.
1349 Ludovicus I. Rex in Transilvania (vide C. D. T. VIII. p. 42).
1350 Ludovicus Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 389.

Ex Indice Tomi II. Codicis Diplomatici et Supplemento Codicis Diplomatici

Anno

- 1350 et 1359 Ludovicum fuisse in Transilvania innuit Eder in Felmero p. 43.
1361 (Paulo ante). Ob tempora impacata castra regalia in Transilvania muniri debebant. Cod. Dipl. pag. 45.
1365 Ludovicus I. Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 25.
1365 Bellum in Bulgaria. S. C. D. pag. 29.
1365 Dionisius Vajvoda Transilvaniae erat cum exercitu Ludovici I. in Bulgaria, prope Civitatem Budunyensem, ubi et ipse Rex aderat. Cod. Dipl. pag. 75.
„ aderant ibidem et Saxones Transilvani. Cod. Dipl. pag. 79.
1366 Ludovicus I. Bistritii. S. C. D. pag. 33, 38, 50. — Thordae, p. 45. Albae-Juliae, pag. 77. M.-Vásárhelyini, p. 141.
1366 Fuit Ludovicus I. Rex in Transilvania signanter Albae-Juliae. Cod. Dipl. pag. 86.
1366 Celebravit ipse Ludovicus I. congregationem generalem Thordae. Cod. Dipl. 91—93.
1366 Fuit Ludovicus I. Albae-Juliae et Fororum dominalium activitatem determinavit. Cod. Dipl. pag. 98—100.
1366 Celebravit Ludovicus I. Albae-Juliae congregationem generalem. Cod. Dipl. pag. 103.

- 1366 Misit Ludovicus I. Nicolaum de Zech Banum Croatiae et Dalmatiae et Petrum de Jara Vice-Vajvodam Transilvaniae in Transilvaniam in medium nobilium, Siculorum et Saxonum, ad refrenandum et componendum universarum litium et discordiarum materias, qua commissarios suos plena auctoritate. Cod. Dipl. pag. 83.
- 1367 Insurrectio generalis in Transilvania. S. C. D. pag. 85.
- 1369* Layk Vajvoda Transalpinus irruit in Transilvaniam. Reg. Arch. T. III. pag. 19.
- 1369 Clastrum S. Nicolai confessoris in Talmács constructum conflagratur per Layk Vajvodam Transalpinum. Cod. Dipl. pag. 264.
- 1370 Fuit Ludovicus I. in Transilvania, signanter in Désvár. C. D. p. 135. et Vásárhely. Cod. Dipl. pag. 133.
- 1370 Ludovicus I. fuit Zilachini. S. C. D. p. 133. M.-Vásárhelyini. C. D. p. 137.
- 1371 (ante) Misit Ludovicus I. Ladislaum Eppum Vespreniensem Cancellarium suum in Transilvaniam, ut separet terras Castrorum, a terris nobilium (productio fiscalitatum). Cod. Dipl. pag. 138.
- 1375 Ludovicum fuisse in Transilvania innuit Eder in Felmero. C. D. p. 43.
- 1377 Fuit Ludovicus I. in Transilvania. Cod. Dipl. pag. 152.
- 1377 Commissarii in Transilvania. S. C. D. pag. 198.
- 1377 Ludovicus Rex in Transilvania S. C. D. pag. 193.
- 1377 Misit Ludovicus I. Demetrium Eppum Zagradiensem cancellarium suum et Nicolaum de Zech Banum Croatiae in Transilvaniam ad dirimendas lites nobilium et ad segreganda jura regalia, a juribus Nobilium (Productio).
1379. Commissarii in Transilvania. S. C. D. pag. 204.
- 1380 Celebratur Jubilaeum in Hungaria et pecunia colligitur pro suscipienda contra Turcas expeditione. C. D. pag. 170.
1385. Stephani Vajvodae Transilvani rebellio. S. C. D. pag. 233.
- 1390 Bellum Moldavicum. S. C. D. pag. 251.
- 1391 Sigismundus Rex fuit in Transilvania, signanter in Kolosvár. Cod. Dipl. pag. 228.
- 1391 Jobbagionibus libera migratio conceditur. S. C. D. pag. 258.
- 1393 Bellum contra Turcas in Rascia. S. C. D. pag. 260.
- 1395 Expeditio bellica in Transilvania contra Turcas. S. C. D. pag. 279.
- 1395 Sigismundus Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 282.
- 1403 Rebellio in Transilvania, cui adhaesit Nicolaus Apafi et Nicolaus de Chák. C. D. pag. 314, 315.
- 1404 (ante) Rebellio Thomae Eppi Agriensis et Thomae de Debrö. S. C. D. pag. 345.
- 1404* Transilvani aggratiantur. Reg. Arch. T. III. pag. 25.
- 1405 Transilvania pacatur. S. C. D. pag. 373.
- 1413 Movetur exercitus in Transilvania ad bellum contra Venetos et Italos. C. D. pag. 414.
- 1415 Memoria belli in Bosnia gesti. C. D. pag. 431.
- 1418 Hospites et Valachi de Heltau obtinent Privilegiales a Michaelae Vajvoda Transalpino, in quibus innuitur foedus amicitiae ejusdem Vajvodae cum Transilvania. C. D. pag. 457.
- 1418 In privilegialibus Sigismundi Regis, in quibus merita Nicolai Apafi enumerantur, habentur plura data historica consignata. C. D. p. 463, 464.

Ex Indice Tomi III. Codicis Diplomatici et Supplemento Codicis Diplomatici.

Anno

- 1425 Sigismundus promittit se in Transilvaniam venturum. S. C. D. p. 92.
1426 Brassoviae fuit Sigismundus Rex. C. D. p. 12.
1427 Sigismundus in Transilvania, signanter in Földvár S. C. D. p. 99, 101.
et Coronae S. C. D. pag. 101.
1428 Sigismundus in Valachia. S. C. D. pag. 105.
1428 Bellum in Valachia. S. C. D. pag. 105.
1429 Memoria gesti per Sigismundum Regem in Bosnia contra Turcas belli.
C. D. pag. 17, 18.
1430 Per Valachos concrematur Abbatia de Kerz. S. C. D. pag. 117.
1432 Locumtenentes Sigismundi in Italia absentis. S. C. D. pag. 128.
1436 Transilvaniam invadunt Turcae. S. C. D. p. 183.
1436 Ad extirpandos ex Transilvania Hussitas mittitur a Pontifice Jacobus
de Marchia. S. C. D. pag. 189.
1437 Unio diaetalis trium Nationum in Transilvania. S. C. D. pag. 193.
1437 Rebellio rusticorum. S. C. D. pag. 193, 195, 199 bis.
1437* Praelium inter Nobiles et Valachos in Transilvania. Reg. Arch. T. III.
pag. 162.
1438* Unio Transilvanorum ibidem T. III. pag. 387.
1438 Unio trium Nationum. S. C. D. pag. 199.
1438 Rebellio rusticorum. S. C. D. pag. 201.
1438 et 1439. Turcae devastant Transilvaniam. S. C. D. pag. 209, 213.
1439 Basiliensium haeresis in Transilvania. S. C. D. pag. 225.
1439 et 1440 Rebelles in Transilvania contra Vladislaum I. C. D. p. 113.
1442 Induciae. S. C. D. pag. 248.
1443 Bellum S. C. D. pag. 249.
1444 Kolosvárienses incurrunt notam. S. C. D. pag. 275.
1453 Rebellio. S. C. D. pag. 378.
1453 Turcarum invasio. S. C. D. pag. 379.

Ex Indice Tomi III. Codicis Diplomatici et Tomi IV. Supplemento Codicis Diplomatici.

Anno

- 1462 Mathias Kőrösbanyae. S. C. D. pag. 83, in Megyes pag. 91, in Szász-
sebes p. 91., Brassoviae p. 91.
1467 Fuit Mathias Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 168.
1467 Mathias in Segesvár. S. C. D. pag. 158, in Thorda p. 171 et Pala-
tinus in Transilvania. S. C. D. pag. 165.
1467 Rebellio in Transilvania contra Mathiam Regem. C. D. p. 297, 302.
1467 Mathias Rex in Moldavia. C. D. p. 298., Segesvarini p. 303.
1468 Mathias in Kolosvár. Suppl. C. D. pag. 175.
1568 Nobiles universi in Transilvania absolvuntur a nota infidelitatis. Cod.
Dipl. pag. 313.
1468 Transilvani aggratiantur. S. C. D. pag. 189 et 271.
1468 Michaël Apafi absolvitur a nota infidelitatis. C. D. p. 317.
1468 Mathias Rex cum exercitu in Moravia. C. D. p. 318.
1469 Mathias eligitur Rex Bohoemia. S. C. D. p. 199.
1470 Memoria illius, quod Mathias Rex ex mandato sedis Apostolicae bellum
gesserit in Turcas. C. D. pag. 340, 341.
1471 Mathias in Kolosvár. S. C. D. pag. 225.

- 1474 Valachi infestant Saxones Sedium Schelk et Megyes. C. D. p. 336.
1474 Transilvani mittunt Legatos ad Mathiam Regem. C. D. p. 401.
1476 Fuit Stephanus Bathori cum exercitu in Valachia, signanter in Bucu-
rest. S. C. D. pag. 313.
1476 Siculi mittuntur in Moldaviam belli causa. S. C. D. pag. 314.
1480 et 1481 Bellum Mathiae Regis contra Turcas et Basarabam Vajvodam.
1481 Jubilaeum in Transilvania. S. C. D. pag. 358.
1481 Jubetur insurrectio contra Principem Valachiae. S. C. D. p. 360.
1484 Rebellio Valachorum. C. D. p. 446.
1486 Mathias Rex mittit Commissarios in Transilvaniam. C. D. p. 452 et 454.
(Va urma).

In cele patru fasciõre esite pana acuma din fõi'a periodica „Századok,“ carea este organulu Societatiei istorice din Ungari'a, cu respectu la Transilvani'a au esitu acesti articlii:

1. Famili'a Kendefy in secolii 14 & 15 de Carolu Szabó. Acésta familia astadi magiara si ev. reformata, inca este de origine si vitia romanésca, adevèru acesta, pre carele insasi famili'a grafiloru Kendefy ilu recunoscea pana pre la finea sec. alu 18-lea. Memoramu acésta impregiurare, nu ca dóra noi amu fi fanatici pentru re'ntórcerea in sinulu natiunei nóstre a tuturoru familiiloru romanesci, cate s'au ruptu si s'au renegatu in cursulu secoliloru de catrá corpulu nationalu, pentruca asia ceva este in totu casulu prea tardiú, ba intre unele impregiurari este chiaru periculosu; ci déca noi vomu reflecta mai adesea, ca cutare familia séu si comune intregi au fostu odinióra romanesci, o facemu acésta totu numai cu scopu cá se invetiamu din istoria. Arborii genealogiiloru, cá si un'a suma de alte documente istorice, marturisescu despre unu mare numeru de familii curatu romanesci parte mare fruntasie, séu adica precumu se numescu in Romani'a pe grecesce, familii de boieri „protipendati,“ séu déca vrei, familii aristocratice mari, au trecutu dea-valm'a la unguri. Atat'a scimu cu totii. Inse in care timpuri, intre ce feliu de impregiurari, din care cause si motive au trecutu acelea familii? Mai departe, pana in ce mesura renegarea loru cá familii aristocratice au avutu inruintia funesta asupra destinuriloru natiunei nóstre? Si inca un'a din cele mai fatale intrebari: Nu cumva insasi natiunea purtase vin'a in totu, séu in vreo parte ócreare a renegarei aceloru familii, séu ca in tóte acelea casuri a fostu numai egoismulu, vanitatea, ambitiunea, care causera desertiuni atatu de numeróse? Éca totu atatea ratiuni ponderóse, pentru care in istoria trebue se ne ocupamu si cu genealogi'a familiiloru odinióra romanesci, din care mai multi membrii au purtatu functiuni inalte in statu, atatu inainte, catu si mai alesu dela marele I. Corvinu de Huniadu si dela fiulu seu regele Mateiu Corvinu pana la Mich. Apaffy, carele de si secuiau calvinu, totusi inca a fostu incungiuratu de cativa consiliari de vitia romanésca. Inca ceva. Nóua ni se pare, ca nici odata n'au inaintatu la functiuni si demnitati inalte

atati barbati de nationalitate romanésca, cá in dilele imperatului si regelui Ferdinandu I. incepundu dela 1527 inainte. In acelea timpuri pana si Nicolae archiepiscopulu primat alu Ungari'a era romanu curatu nascutu din familia de domnitoriu romanescu. Catra acelu Nicolaus Olahus serie imperatulu Ferdinandu: Tua ista gens (valacha) fuit multorum praestantissimorum ducum genitrix etc. etc. Pre atunci s'au ridicatu din Ardealu familii romanesi cá Mailatu, Nadasdi (ambele din un'a tulpina), Iosica, Beches, Petroviciu etc. etc.

2. Crim'a de lesa maiestate a episcopului Andreiu din Transilvani'a in a. 1349 de graf. Ioanu Eszterházy.

3. Nume magiare de sate si orasie de Frid. Pesth. Pana si numele sateloru Chireleis'a se renumera intre cele magiare!

Noi inca avemu trebuintia fórte mare de studia etnografice si topografice. Depende multu dela timbrulu pe care'lu pórtá cutare locu, tînutu, apa, munte, vale etc.

4. Un'a epistola a principelui Gavrilu Bethlen catra Petru Alvinczy parochu reformatu in Casavia, comunicata de Alecs. Szilágyi.

5. Istori'a „Aldamasiului“ de Ios. Pochraczky.

6. Archivulu din Modena cu respectu la istori'a patriei nóstre, de gr. Albertu Nyáry.

Totu despre Transilvani'a se afla documente si in Codex diplomaticus patrius tom. IV. Iaurini 1867, cumu si in Monumenta Hungariae historica Tom. WIV. P. I. & II. Pestini 1868.

Asemenea si in Magyar történelmi tár (archivu istoricu ungurescu), XIII. tom. editiunea academiei magiare, redact. Franc. Toldy.

Din productele poetice ale dlui Dimitrie Bolintinénu.

S'a observatu cu alta ocaziune, cumca un'a dintre foile nóstre (si anume una dintre cele mai mari) afla, cumca productele poetice ale dlui Bolintinénu nici decum nu aru fi cautate de publicu, dupa cumu aru merita aceleasi. In catu pentru publiculu de dincóce, noi crediuramu si credemu astadi, ca caus'a necautarei se póte esplica si din total'a necunóscere a lucrariloru esite nu numai dela dn. Bolintinénu, ci si dela alti auctori romani. Nu se póte spune, ce anevoia strabatu chiaru si cele mai bune carti la publiculu nostru. Mai avemu inca cateva tînuturi, in care afara de cartile bisericesci inca totu nu se vede pana in dio'a de astadi nici un'a din altfelu de carti

romanesci. Acesta este curatu unu blastemu, carele trebuie se se ridice óresicumu. Pana atunci anume foile literarie sunt datória a incunoscintia pre catu numai se póte, incai esirea cartiloru mai bune. Dupa promisiunea ce amu datu, ne luamu astadi voia a reproduce cateva scene din dram'a dlui Bolintinénu titulata :

CONSTANTINU BRANCOVANU.

Drama in cinci acte.

PERSÓNELE.

Petru Celu mare, Imperatorele Rusiei.

Constantinu Brancovanu, Domnulu tierei Romanesci.

Stefanu Cantacuzinu, Domnu alu tierei in urm'a lui.

Stolniculu Constantinu Cantacuzinu, parinte alu lui Stefanu Cantacuzinu.

Mihaiu Cantacuzinu Spatariu, frate cu Cantacuzinu.

Boteanu.

Logofetulu Rudeanu.

Constantinu Banulu Stirbei.

Radu Logofetu Dudescu.

Sardarulu Bujoreanu.

Postelniculu Cornea Brailoiu.

Mihaiu Racovitia, fostu Domnu in Moldova.

Vizirulu.

Emini Ceausiu.

Ag'a Mustafa.

Imbrochorulu.

Unu Dervisiu.

Constantinu din Gritu.

Ag'a Manolache, ginere alu Brancovanului.

Doctorulu Antoniu Corca si unu amicu.

Doctorulu George Trapezuntiusu.

Unu Confesoru.

Moensu, amantulu Caterinei.

Caterin'a I. a Rusiei.

Dómn'a Mari'a a lui Constantinu Brancovanu.

Dómn'a Paun'a a lui Stefanu Cantacuzinu.

Domnitia Balasia, nevast'a lui Ag'a Manolache.

Hanim'a lui Emini Ceausiu.

Calugaritia Olimpi'a.

Capi de ostiri, Domnitie, Calugaritie, Poporu, Cavasi, Zidari, Fiii Brancovanului.

Actulu I.

SCENA I.

(Un'a sala in palatulu domnescu in Bucuresci)*)

Constantinu Brancovanu, Boteanu.

Constantinu Brancovanu.

Botene! lung'a pace si lung'a mea domnia
Adusera in tiera puteri si avutia.
Strainiloru nu place se védia-aici unu Domnu
Puternicu, nici se védia pre unu romanu pre tronu.
Din toti strainii, Grecii, se temu mai multu de mine.
Pre ale tierei nóstre morminte si ruine
Fanariotii cérca, numindu Domni din ai loru,
Sa sece ori-ce viétia din astu romanu poporu.
Lucréza se me surpe, cá astu-felu se dobóre
Domni'a romanésca si neamulu se cobóre.
Unu Domnu dela Moldov'a, unu Racovitia, scosu.
Prin mine din domnia, unu sufletu uriciosu,
Ce partinea strainii, unitu cu vendiatorii
La Pórta me pírasee. Se'naltia éra norii
Pre cerulu tierei melle... Se pleci se intilnesci
Vizirulu. Asta carte se-i dai, si sa-i vorbesci,
Ca Racovitia este unu mintiunosu; ca are
Asupr'a mea dorintia d'una vechia resbunare.
Ilu rogu ca se-lu inchidia — elu este in Fanaru.
Acolo elu lucréza cu Grecii. Se-i duci daru
Cinci blani de zibelina.

(Boteanu se inclina si esse).

(Intra prin fundu Logofetulu Rudeanu).

Logofetulu Rudeanu.

Boerii se aduna

In taina; asta fapta nu-mi pare mie buna.

Constantinu Brancovanu.

Boerii suntu cá lupii, candu este érna grea,
Ei se unescu in haita se prade ce-oru putea.
Ei voru se me restórne. Ori-ce bunu facu, nu place.
Unu Domnu numai candu móre, gasescu ca bine face.
Déra unde se aduna?

Logofetulu Rudeanu.

La Cantacusinesci,

La care totudéun'a prin altii intêlnesci

*) Cas'a familieí Bibesciloru dela mitropolia.

Mai multu pre Logofetulu Dudescu, si pre Banu
Stirbei, pre Brailoiu, cum si pre Bujoranu,
Vladic'a dela Rimnicu — nu-ti este credinciosu.
Cei de credintia tie, o Domnu marinimosu,
Suntu Bunea Velu-armsulu, mai e Radu Golescu
Si Stolniculu celu mare, Matinca Filipescu;
Vasile Porumbariu Siatrariulu din Buzeu
Si Nedeianu George, si tóta tiéra, dieu!

Constantinu Brancovanu.

Acésta nu se póte. Te-au insielatu pre tine
Cei ce ti-au spusu. Puterea ce au ei langa mine,
Pre multi ii facu se fie pizmasi de sórtea loru
Si ambla, se-i negrésca pre langa Domnitoru.

Logofetulu Rudeanu.

Eu n'amu pre dinsii pisma. Nu le rívnescu eu loculu.
Eu spunu ce sciu ca este. Sciu bine ca-si facu joculu,
Se te restórne, Dómnne. De face reu unu Domnu
Candu crede lesne pîr'a asupra unui omu,
Candu Elu nu vrea se crédia nimicu, mai reu gresiesce.

Constantinu Brancovanu.

Pre celu demnu calomni'a se 'ncérca de lovesce.
Incredere am mare in Cantacuzinesci.
De a loru dér' necredintia, nu voi ca se-mi vorbesci.
Nu crede tu nimica de dinsii ca me trada!
De credi pre vorbe numai si nu dai ua dovada,
Te faci, fara de voia, unélta celoru rei!

Logofetulu Rudeanu.

Iti face hula, Dómnne, acesti boeri ai tei.

Constantinu Brancovanu.

Hulesce tóta tiéra, nu este de mirare.
Acela ce domnesce e totudéun'a mare
Candu, audindu pre ómeni barfindu asupra sa,
Urméza pentru bine pre cale-i a lucra.

Logofetulu Rudeanu.

Te temi tu, mare Dómnne, d'acesti boeri, imi pare,
Si de aceea póte ii cruti? E de mirare!
Iiea sém'a! candu stapanulu se teme de argati,
Se face robu elu insusi.

Constantinu Brancovanu.

Dovedi, dovedi, se-mi dati.

Logofetulu Rudeanu.

Si vei avea ua-data — de nu voru fi aflate
Tardiu!

Constantinu Brancovanu.

Tu le gasesce, ca-ci ele s'asteptate.

(Logofetulu Rudeanu ese).

Domnulu, singuru.

Il credu totu ce imi spune; dér' nu voiú se-i aratu.

Barfrile suntu rele: ilu facu pre Domnu uritu.

Unu omu cinstitu se afla mai susu d'ori ce hulire

Acolo unde s'afila multi ómeni de cinstire.

La noi nu este astu-felu. Asia eu voiú se sciu

Totu ce barfesco lumea si reulu se previu.

Cantacuzinii ambla cu uneltiri, sciu bine.

Pre Stefanu voru s' aduca pre tronulu meu. Pre mine

Aru vrea cá se me pérdia. Cu Grecii s'au legatu...

Iubirea de putere nimicu nu a crutiatu.

SCEN'A II.

(Un'a strada la Constantinopole).

Mihailu Racovitia (trecându).

Una luna 'nchisóre facuta! totu elu este,

Elu ce facú se-mi scape domni'a fara veste

Prin pèri catre Vizirulu, prin aurulu ce-a datu,

Elu este, Brancovanu... m'a 'nchisu, m'a turburatu.

Acum imi dede drumulu. Acum este schimbare.

Cadea-va Brancovanu, colosu trufasiu si tare.

Si tronulu din Moldov'a va fi din nou alu meu.

Voiú merge la Vizirulu a-i spune ce sciu eu

D'acestu Domnu care trada, Sultanulu si Turcia.

Si face totu ce 'i dice Austria, Rusia.

(Unu dervisiu cersietoriu trece).

Dervisiulu (catre Mihaiu Voda).

Ghiaure! este nópte, e frigu, s'am flâmanditu.

Te'ndura, o ghiaure, d'unu omu nenorocitu!

Si da-mi ceva!

Mihaiu Racovitia (dandu-i un'a moneta).

Iea banulu ce-ti dau, si tu da-mi pace.

(Dervisiulu plecandu se face ca vrea se'i sarute pólele, déra in acestu timpu voiesce se-lu
lovésca cu unu cutitu).

Ghiauru nemernicu, cane! in care reulu jace!
Mori!

(Ilu lovesce. Mihaiu Racovitia vede miscarea si trage sabi'a. Ranitu usioru la braciul, elu vira sabi'a in peptulu dervisiului).

Dervisiulu.

M'ai omoritu, ghiaure! de reu se fii coprinso!

Profetulu se te ardia in foculu celu nestinsu!

(Elu móre).

Mihaiu Racovitia.

Se fugu! ca-ci trece stréj'a! Ér' Brancoveanu face

Acésta lovitura! si inim'a mea tace!

Si braciulu meu s'abate? Eu m'amu facutu misielu.

Destulu! a mortii mana se cadia preste elu!

(Va urma.)

Din actele societatiei „Transilvani'a“ pentru ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si partile ei.

Intru intielesulu conclusului adusu de on. comitetu alu asociatiunei nóstre transilvane in siedinti'a sa din 9. Iuniu Nr. 151/1868 publicatu in Nr. 14 alu acestei foi, deschidemu locu la tóte acelea acte ale societatiei „Transilvani'a“, cate credemu ca voru interesa de aprópe nu numai pre tinerimea, in alu carei interesu se infintià acea societate, ci si pre ddni lectori ai acestei foi. Acelea acte s'au tiparitu si separatu in dóua fascióre 4° micu, din care inse abia au strabatutu cateva ecsemplaria pe la noi.

Fasciór'a I. coprinde: Intemeierea societatiei. Adunarea din 22. Octobere 1867. List'a membriloru societatiei, éra in fruntea loru este pusu acestu motto:

Mintea, marita natia daco-romanésca in Banatu, in Tiér'a-Romanésca, in Moldov'a, in Ardélu, in Tiéra-Ungurésca; mintea! candu te vei lumina cu invetiatur'a, cu luminatele fapte bune te vei uni: mai alésa natia pre pamentu nu va fi inaintea ta.

CICHINDÉLU.

Intemeierea societatiei.

Ide'a acestei societati s'a produsu in diu'a de $\frac{3}{15}$ maiu anulu curentu. Mai multi studenti si alti onorabili cetatiani de aici, serbandu aniversari'a acestei mari dile a reinviarei nationalitatii romane in Transilvani'a, unu studentu din Transilvani'a avù fericit'a idea de a propune infintiarea unei societati

pentru ajutoriulu studentiloru romani de preste Carpati. Propunerea fu primita cu insufletire. Se institui indata unu comitetu provisoriu pentru elaborarea statuteloru societatei Constantia. Acestu nume i se dedese la inceputu. Comitétulu provisoriu se compunea din dd. I. V. Moldovanu, I. T. Căcitu, I. Corvinu, C. Fortunatu, E. Crisanu, N. Preda, D. Precupu, G. Stinghea si G. Comsia. Se tînura mai multe adunari. In siedinti'a din 23. Iuniu, societatea si-a alesu comitetulu definitivu, compusu in urmatoriulu modu: Presiedinte: A. Papiu Ilarianu, vice-presiedinti: P. Cernatescu si B. Alexandrescu Urechia. Secretari: D. Laurianu si I. Procopiu. Cassieru: I. Martinoviciu. Membri: I. T. Căcitu, I. Corvinu, A. Florianu, C. Fortunatu, P. Gradisceanu, B. P. Hajdau, M. Ianculescu, D. Precupu, A. F. Robescu.

Sub directiunea comitetului definitivu, societatea in siedintiele din 27. si 30. Iuniu, luandu numele de societatea Transilvania, a desbatutu din nou si a stabilitu in modu definitivu statutele sale.

Catra midi-loculu lui Iuliu, primari'a si consiliulu permanentu de Galati, ispirati de patriotismu adevveratu romanu, creara cate-va stipende pentru studentii romani din Transilvani'a, Banatu, Bucovin'a si Basarabi'a, sperandu ca astfelu voru face tôte judetiele romane. Diariulu Romanulu anunciandu acésta frumósa fapta dice:

„Credinti'a cetatianiloru din Galati nu numai ca se va implini, dar este dejá implinita. „De va fi unu singuru omu dreptu in cetate, ea nu va peri, a disu Dumnedieu.“ Unu singuru omu candu intra pre calea cugetariloru generóse si nationale, nu trece multu si natiunea intréga intra pe densa. Éca cum adevverimu indata credinti'a cetatianiloru din Galati „ca tôte judetiele „i voru urm'a, ba inca ca toti avura in același timpu aceeași cugetare.“

„O societate se infintia in Bucuresci sub numele de: Transilvani'a, pentru ajutoriulu studentiloru romani din Romani'a de peste Carpati, si éca cumu:

Mai multi studenti romani de aici si alti onorabili cetatiani serbandu diu'a de $\frac{3}{15}$ maiu, dio'a reinviarei nationalitatii romane in Transilvani'a, acea serbare produse indata ocașiunea fericita, ide'a de a infintia in Bucuresci o societate pentru ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si pârtile ei.

Studentii dela universitate, Transilvani, Munteni si Mol-

doveni, tînura mai multe adunari, pîna ce in fine alesera unu comitetu definitivu, si stabilira statutele societatii.

In fruntea societatii cá presiedinte se alese A. A. Papiu Ilarianu. Ceilalti membri ai comitetului, afara de doi-trei mai betrani, intre cari si unu Basarabianu, sunt cu deosebire tineri studenti dela universitate, Transilvani, Munteni si Moldoveni.

Societatea tîne patru adunari pre anu. Adunarea societatii e compusa intr'unu modu care garantéza durat'a ei. Felicitamu cu deosebire pre Transilvani. Noi avemu ferma convingere, ca ei fiindu in adeveru juni, voru sci aduce in sinulu nostru elementulu de ordine si de stabilitate, armoni'a in legalitate. Ide'a societatii este din cele mai fericite, din cele mai nationale. Reputatiunea barbatiloru ce se pusera in fruntea ei, candórea si vigórea tineriloru ce o compunu, alesi din tóte partile Romaniei, nu ne lasa unu momentu a ne indoi despre seriositatea si lung'a durata a societatii. Ea este, in adeveru, o salutare fratiésca a junimei din Romani'a libera, tramisa junimei studióse din Romani'a de preste Carpatii.

Societatea e departe de a trai in illusiuni; are in sa o credintia ferma, credinti'a in durat'a ei.

Avuramu onóre a vorbi cu presiedintele ei. Elu tîne a ne asigur'a in numele societatii, ca ea nu are a face cu nici o partita politica din tíera. Mai presusu de partite, societatea se adresa catra toti Romanii bine simtitori fara nici o osebire de partite.

Membrii societatii, cá cetatiani, 'si reserva tóte drepturile si datoriele loru politice; éra cá membri ai societatii Transilvani'a, principiile loru sunt numai acele asiediate in statute. Presiedintele dupa intielegerea ce va lua cu comitetulu va fi preste puçinu in stare de a publica statutele prin tóte diarele romane. Pana atunci facemu cunoscutu, ca ori-ce Romanu devine membru, respundiendu modest'a suma de 12 sfanti pre anu.

Care e Romanulu care nu se va grabi a da mana de ajutoriu societatii Transilvani'a, alu careia scopu sublime e stringerea legamintelor de frati'a intre junimea studiósa din tóte partile Romaniei.

Amu disu ca cei cari au compusu acésta asociatiune, au convingerea cea mai deplina in durat'a ei, si afirmamu ca asia va fi. Da, ea va dura si va isbuti, ca-ci cei cari au pusu temelii'a ei, suntu juni, suntu seraci si suntu nascuti si crescuti in acea parte a Romaniei, unde s'a pastratu de secli scantei'a

divina, limb'a si simtiementulu nationalitatii. Ea va dura si va prospera, ca-ci mai toti suntu seraci, pe deplinu seraci de bani, dar avuti si fôrte avuti prin a loru credintia, si Romanii au invetiatu prin totu felulu de suferintie a crede in acele sante cuvinte ale Mantuitorului dise seraciloru pescari ce 'lu urmau si cari devenira apostoli si apoi santi: „Unde veti fi doi adunati in numele meu, voiu fi in midi-loculu vostru.“

(Va urma.)

Nr. 157. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinare a comitet. asoc. trans. rom.

continuate in 10. Iuniu c. n. a. c. sub presidiulu ordinariu si in fienti'a de facia a Dloru membrii ai comitet. Ilustr. sa D. consiliariu de curte Iacobu Bolog'a, D. consil. gubern. P. Dunc'a, D. consil. de finantia P. Manu, D. adv. dr. I. Nemesiu, D. par. si prof. Z. Boiu, D. secret. II. Ioanu V. Rusu si D. redact. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 67. La ordinea dilei este: raportulu comisiunei insarcinate in siedinti'a trecuta cu prelucrarea unui regulamentu pentru infientiarea de reuniuni tienutali si agenturi comunale in favórea desvoltarei mai intinse a activitatiei asoc.

Ilustr. sa D. consiliariu aulicu I. Bolog'a, cá referintele numitei comisiuni, aduce la cunoscienti'a comitetului, cumca pregatindu domni'a sa unu atare regulamentu, l'a impartasitu comisiunei in siedinti'a aceleia din $13\frac{1}{25}$ Maiu a. c., carea dupa ce l'a esaminatu din parte'si, l'a aflatu de aptu pentru inaintarea scopului asociatiunei, prin urmare primindulu, 'lu recomenda comitet. cu aceea opiniune, ca punerea lui in lucrare e de neaparata necesitate, si déca comitet. s'ar simti competente spre introducerea acelu'a, se 'lu efectueze numai decatu, ér in casulu contrariu se'lu substérna viitórei adunari generale de impreuna cu opiniunea sa. Deci D. referente poftesce pre comitetu, cá se binevoiésca a dá cetire numitului regulamentu si apoi a 'lu luá la discussiune.

Cetinduse si ascultanduse cu tóta atentiunea din partea membriloru de facia ai comitetului, se escà intrebarea, ca óre competente e comitetulu a introduce numai decatu acelu regulamentu, séu alu propune viitórei adunari generale spre alu pune in lucrare, dupace comitetulu din partesii 'lu va fi desbatutu cu tóta maturitatea?

Pre candu decurgu discussiuni serióse asupr'a acestei cestiuni: D. parochu si membru alu comitet. Z. Boiu face ppropunerea, ca esprimanduse din partea comitetului cea mai caldurósa re-

cunoscintia dlui propunatoriu pentru zelulu celu nobilu doveditu facia cu interesele asociat. prin salutari'a sa motiune: — desbaterea meritoria a regulamentului resp. din motivulu importantiei se se amane pre cateva dile, cá asia in acelu tempu espunenduse la vedere pre mész'a comitetului, se aiba ocaziune a'lu studi'a fiacare membru alu comitetului, dupa care in o siedintia extraordinaria tienenda catu mai curendu se se pertracteze si desbata in merito.

Secret. II. din parte'si adauge, ca pentru desbaterea acestui obiectu totu din consideratiunea momentuositatiei sale, se se conchiame o siedintia plenaria a comitetului, compusa din toti membrii actuali.

Conclusu. Comitetulu primindu ambele propuneri decide, cá siedinti'a plenaria a comitetului pentru desbaterea adeseori mentiunatului regulamentu, se se conchiame cu inceputulu lunei viitorie si anume in 7. Iuliu c. n. a. c., la carea siedintia se se poftészca in scrisu a luá parte si membrii actuali ai comitetului, carii nu se afla cu locuenti'a in Sibiiu, rogandu'i totu odata, cá in casulu candu órecare din domniile sale, fiendu impedeati din motive fundate, n'ar poté luá parte la siedintia, se binevoieszca a incunoscintia pre presidiulu asociatiunei, cá se póta face dispositiunile necesarie pentru suplenirea locului prin membrii suplenti.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociat. trans. inceputa la 11 óre inainte de amiadi, se inchia pre la 1 óra dupa amiadi. Sibiiu, in 10. Iuniu c. n. 1868.

I. Rusu mp., secret. II. _____ I. Hannia mp., vicepres.

Ad Nr. ¹⁷⁸/₁₇₇ 1868.

Ordinea lucrarilor adunarei generale VIII,
ce Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu o va tiené in Gherl'a in ²⁵/₁₃ si ²⁶/₁₄ Augustu 1868.

Siedinti'a I.

I. Membrii asociatiunei, adunanduse demaneti'a la 9 óre in localulu destinatu pentru tienerea siedintieloru, alegu o deputatiune de 6 membrii spre a invitá pre Ecselenti'a sa Domnulu presiedinte la adunare.

II. Presiedintele, ocupandu loculu seu, deschide adunarea.

III. Adunarea alege pentru portarea protocolului trei notari ad hoc.

IV. Secretariulu comitetului cetesce raportulu seu despre activitatea comitetului in anulu espiratu dela cea din urma adunare generala.

V. Cassariulu si controlorulu asternu bilantiulu venituriloru si speseloru anuale si espunu preste totu starea materiala a asociatiunei.

VI. Bibliotecariulu raportéza despre starea actuala a bibliotecéi asoc.

VII. Se alege o comisiune de 3 membrii, carii in intielesulu §§loru 6, 8, 9 din statute voru conscrie intr'unu localu indemanaticu pre membrii cei noi, voru incassá tacsele dela densii si le voru subministrá cassariului.

VIII. Se alege o comisiune de 5 membrii spre a cerceta socotelele si a raporta in siedinti'a a dou'a.

IX. Se alege o comisiune de 7 membrii spre a desbate asupr'a eventualeloru propuneri ale comitetului séu ale altoru membrii ai asociatiunei, care aru cadé in competinti'a adunarei generale.

X. Tempulu restante se intrebuintéza pentru cetirea disertatiuniloru incurse din bunu tempu la presidiulu comitetului asociatiunei.

Siedinti'a II.

XI. Se continua cetirea disertatiuniloru restanti din siedinti'a premergatóre.

XII. Se primescu si desbatu raportele comisiuniloru delegate in siedinti'a precedente dupa ordinea statorita de presiedintele.

XIII. Se desbatu proiectele si motiunile, ce s'aru face in privinti'a asociatiunei.

XIX. Se statorisce tempulu si locul celei mai de aprópe adunari generale.

Sibiiu, in 25. Iuniu (7. Iuliu) 1868.

Dela comitetulu asociatiunei transilvane romane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

I. V. Rusu mp., secret. II.

I. Hania mp., vicepres.

Ad Nr. 178. 1868.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. dela siedinti'a comit. asoc. din 9. Iuniu pana la siedinti'a aceleia din 7. Iuliu c. n. a. c.

1) Dela Rev. D. vicariu Ioane Antonelli cá tacsá de m. ord. pre an. cur. 186 ⁷ / ₈ s'a primitu	5 fr.
2) Dela D. protop. I. Tipeiu tacsá de m. ord. pre a. cur. 186 ⁷ / ₈	5 „
3) Dela D. parochu in Sasu-Sebesiu N. Lazaru tacs'a de m. ord. pre anii 186 ⁶ / ₇ si 186 ⁷ / ₈	10 „
4) Dela D. prof. I. Popescu tacs'a de m. ord. pre a. c. 186 ⁷ / ₈	5 „
Sibiiu, in 7. Iuliu c. n. 1868.	Sum'a 25 fr.

Dela secretariatulu asoc. trans.

 Mai multi ddni colectanti róga pe dd. membrii ai asociatiunei transilvane, cati n'au apucatu a numera tacs'a annuala de 5 fr. pe a. 186⁷/₈, cá cu apropierea adunarei generale, se nu'si pregete a o numera catu mai curendu, pentrucá la darea de computu in fati'a adunarei se nu figureze atatea restantie. Aici in Brasiovu tacsele se numera la ddni: protopopu I. Petricu, I. G. Ioanu si prof. Lengheru cá colectanti.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectori.

Nr. 16.

Brasiovu 1. Augustu 1868.

Anulu I.

Din datinele vechi ale Transilvaniei.

(Fine).

Ospitalitatea si calatoriile ardeleniloru.

Cronicarii ne spunu, ca pana la a. 1687, adica pana la venirea nemtiloru, ospitalitatea locuitoriloru Transilvaniei era asia mare, in catu ori cine ar fi fostu in stare de a calatori crucisiu curmezisiu prin tíera, fara cá se cheltuésca unu cruceriu si totusi se amble satulu atatu elu, catu si calulu seu déca'lu avea. Pana pe atunci nici vorba nu era de ospetarii. Noi acestia carii ne amu nascutu pre la inceputulu acestui secolu, damu crediementu deplinu impartasiriloru remase nóua dela cronicarii din sec. 17, pentruca noi amu apucatu pana la 1848 urme bogate din acea ospitalitate vechia. Amu ajunsu dile, in care in unele comune ómeni cu totulu necunoscuti ne sarea nainte, si apucandu caii de frane, ii tragea in curtea loru, apoi pentrucá se nu te poti departa ori candu tiar placea, déca erai calare, iti ascundea sieo'a, éra déca erai cu trasura, iti scotea cate o róta si o pitulá undeva. In sec. 17 tocma si in Clusiu era un'a singura ospetaria in strat'a de midiulocu, care se numea ospetaria „la bucatariulu.“ Mai era un'a la satulu Mirislau, facuta precumu se spunea la porunc'a lui Bast'a pe timpulu bataliei avute cu Mihaiu. Toti calatorii tragea la cate unu cunoscutu alu loru, séu déca nu avea cunoscutu, cerea „salasiu“ la cineva. Boierii carii calatorea cu multa pompa si sgomotu, precumu astadi nu pleci nici la Americ'a, tragea totu la boieri pe unde se aflá curti boieresci, éra prin tñnuturile mai sarace trimita inainte cate

unu caru cu fenu, ovesu, butoiu de vinu si alte trebuintiöse, éra pe airea in tóta tiér'a poporulu trebuea se le dea tóte cele trebuintiöse si netrebuintiöse. Sasii se ingradisera prin cativa articlii de lege in contra boieriloru, pentrucá acestia se nu'i angarieze, nici se'i impile si despóie; boieriloru inse prea pucinu le pasá de asemenea legi, de aceea vedi si in diplom'a leopoldina din 1692 urme de protestele sasiloru in contra capacitatiloru boieresci. Apor ne spune, ca oricandu trecea ei prin sasime, punea locuitoriloru sul'a in cósta, pentrucá se le dea cai de postaria, buti de vinu si altele, éra déca nu le aru fi facutu pe voia, apucandu pe primari si pe jurati, ii batea catu incapea pe spatele loru. Unii boieri ajungendu la sate sasesci, se facea ca sunt maniosi, suduíá, trasnea si fulgerá, pentrucá se insuffle frica, pana ce locuitorii se dá la tocméla si le facea presentu cu cate dóua trei buti de vinu, numai cá „domnii se nu fia maniosi.*)“ Se pare ca in Transilvani'a cea bogata de metale totudeaun'a au fostu bani relative multu mai pucini decatu in alte tieri vecine. Acésta impregiurare se póte esplica mai bine din situatiunea geografica a tieriei nóstre, din lips'a de comunicatiune si de comerciu. Banii se castiga séu prin comerciu séu — prin rapiri belice. Ardelenii comerciu n'au avutu, precumu nici astadi nu'lu au, pentruca ceea ce numimu noi comerciu, este numai o prada a capitaluriloru tieriei, éra pe rapite mergea numai cate odata mai alesu in tiér'a muntenésca, de unde inse uneori se intorcea si batuti. Cu tóte acestea e constatatu, ca dupa cumu Transilvani'a este dotata dela natura cu totu felulu de producte, locuitorii ei nici ca simtia trebuinti'a baniloru, decatu numai candu venea armate straine, pentrucá se le stórca si denariulu din urma. De aceea dupa venirea nemtiloru tiér'a incepù a se stórce tare de bani. De un'a parte trupele cerea fórté multu, de alt'a tributulu inca totu se mai platea la Pórta; dupa aceea se latíra si pe aici curutii si lobontii, care-de-care pradandu si rapindu mai in-fricosiatu.

Precumu se observase si mai in susu, dupa venirea nemtiloru incepura a se multí rangurile si titularele. Acestea in societate cu rapirile, in locu de a desvolta ospitalitatea si urbanitatea, mai virtosu le au datu lovituri grele, pentruca cine era se mai converseze bucurosu cu cati ciorogari trasi impinsi, carii acumu incepusera a pretende si ei in limb'a loru cele mai

*) Apor Péter Metamorphosis Transilvaniae cap. 6.

feliurite titulaturi maimutiete cá si astadi dupa modelele nemtiesci de Von, de Ehrensamer, de Wohlgeboren, Hochwohlgeboren, Hochgeboren, Gnaden, Excellenz, Erlaucht, Durchlaucht, pe care se'si stea cineva in capu, si nu le póte traduce pe tóte in alta limba, decatú dóra cá de caricatura; apoi cine se'ti calce preste pragu, dupace sciá bine, ca ospitalitatea érase ospitalitate astépta, prin urmare sciinduse lipsitu, sarantocu, se temea, ca mergendu si tu la cas'a lui, nu va mai avea cu ce se te omenésca. Mai adaoge la acestea inca si urgi'a ce domnea intre cei de partit'a lobontiloru, adica a nemtiloru si a catoliciloru si intre cei de partit'a curutiloru, adica a turcomaniloru si a calviniloru, pentrucá se'ti faci idea chiara despre treptat'a scadere a urbanitatiei si a ospitalitatiei la ardeleni. Aici inca se cuvine a insemna, ca judecandu din coprinsulu mai multoru documente care s'au descoperitu de cativa ani incóce, strabunii nostrii romani inca au luatú multa parte activa la resbóiele civile din acelea timpuri, ei adica s'au batutu care intr'o tabera care in alt'a, precumu vomu proba la altu locu, de vomu avea viétia. Astadata insemnamu numai atata, ca pe atunci cá si in a. 184^{8/9}, maioritaea romaniloru stá pe partea lobontiloru.

Pentrucá se ne facemu un'a imagine si mai chiara despre simplitatea datineloru transilvane mai nainte de a se preface acelea mai virtosu prin iniriurinti'a trupeloru imperatesci, compuse in acelea timpuri din germani austriaci, din spanioli, italiani, valoni, adica belgiani si din haiduci de Ungari'a, vomu mai consemna inca numai dóua trei trasuri din viétia sociala a ómeniloru din sec. alu 17-lea.

Apor spune curatu, ca mai de multu nu era atatea paturi si pilote, cá in dilele nóstre, ci dupa ce ómenii ciná bine, se aducea paie in sala (a palotában), in chili'a cea mare, séu care cumu o avea, si asia pe acelu asternutu de paie culcanduse fiacarele alaturea cu soci'a sa, dormea somnu sanetosu pana deminétia.

Intre boieri si intre ciocoi loru nu era diferenti'a atata de mare, precumu s'a desvoltatu aceea dupa timpuri. Multi boieri mari se punea la beute cu ciocoi loru, éra dupace se imbetau cu totii, chiamau lautarii séu ceterasii, precumu le dáu in Ardealu, si apoi dantiuiaú tóte nóptea pana in resarit'a sórelui. Curteni séu ciocoi inca se chiamá unii pre altii la ospetiu, éra boierii se bucurá vediendu ca'si petrecu, le punea numai conditiune, „cá se nu se certe, nici se se bata, pentruca asia ceva nu era suferitu (sic). Mich. Cserei ne spune, ca

uneori curtenii chiamá la ospetiele loru si pre cei mai mari boieri ai tierei. Numai acilea se cuvine a insemna, ca ciocoi inca era mai toti din clas'a privilegiatiloru, adica boieranasi si fetiorasi de boieri mai scapatati, séu de ai boieróiceloru remase in veduvía.

In fine urmatóriele pasage din Petru Apor sunt prea caracteristice pentru timpul domniei lui Apaffy.

La scrierea de epistole nu se observá nici unu feliu de cerimonia, precumu se observa acuma (in dilele cronicariului), pentruca déca in timpul de fatia (inainte cu 160 ani) nu scrii inca si la cate unu omu de stare subordinata pe cate o cóla intréga, déca nu bagi epistol'a in coperta si nu o sigilezi cu céra rosia, prinde mania pre tine. Din contra mai de multu se fii scrisu catra orice boieriu mare, luai cate unu patrariu de cóla, ilu scriai preste totu, incatu voindu a indoi epistol'a, iti remanea abia atatu spatiu curatu, pre catu se'i scrii titul'a. Suplicele care mergea atatu catra dieta, catu si catra principele, se scriá pe cate unu patrariu de cóla; ba s'a vediuu la principele si un'a suplica scrisa numai pe a opt'a parte din cóla, in care se cerea gratia (pardonu) dela principele pentru unu iobagiu, carele comisese alu doilea furtu, éra principele scrise pe acea suplica resolutiunea asia: Déca a furatu numai odata, se aiba gratia; déca a furatu de dóua ori, la furci cu elu.*) Nu din scumpete se intrebuintiá charthia asia pucina, ci din simplitatea datineloru, pentruca si pe atunci se cumpará unu contiu (testea) de charthia, cu o dutca (susták), séu patru potori. Se scriá si pe charthia pucina cu cordialitate. Acuma inse scriindu pe charthia aurita pe margini, se musca unii pre altii, cu mii de mintiuni se scarnavescu, séu se lingusiescu unii catra altii. De ai vedea tu, cate epistole scárnave scriu ei acum'a la Vien'a. Eu locuindu in Vien'a, vediuu un'a parte din acelea. Dieu de leai vedea si tu, mi-ai crede ca scriu adevverulu. Mai de multu se vedea pucina céra rosia; scrisorile se sigilá cu oblata, cu céra naturala, uneori numai cu mediu de pane, fara cá se'i plesnéscu cuiva prin capu a se scandali pentru asia ceva."

Asia cronicariulu. Ce vi se pare inse, ca noi acesti nascuti pre la inceputulu secolului alu 19-lea inca amu apucatu

*) Acea resolutiune era in totu corespondietoria legiloru aprobatale, care decretá furcile pentru crim'a de alu doilea furtu, ce ar fi trecutu preste valórea de 2 forini.

un'a parte buna mai anume din manier'a vechia de a scrie si a corespunde in Transilvani'a. De cate ori amu vediutu noi trimitiendu in altu satu dupa cate o bucatica de charthia, éra negrel'a facenduo pe fundulu caldarei; de cate ori n'amu cititu scrisori sigilate cu mediu de pane, séu cu farina muiata, séu si nesigilate de locu. Cate pene de gâasca s'au vediutu trimitienduse la cate unu cunoscutu din orasiulu vecinu pre langa rugarea, cá se faca bine se le taie cu penicilulu (cutítasiulu) seu. Intre anii 1820 si 1825 cá scolarei mai mici ne cumparamu cate un'a cóla de charthia cate doi insi per compania si ne ajungeamu la cate dóua „ocupatiuni“ pre septemana. Asia amu invetiatu noi a scrie; óre cumu voru fi invetiatu strabunii nostrii? Traditiunea ne spune, ca primele generatiuni de scolari din Blasiu intre anii 1752 si 1780 invetiá scrisulu var'a in arin'a piatiei, éra érn'a in nea, formandu literele si cifrele cu degetulu, séu cu cate unu bătísioru. Asia au invetiatu strabunii nostrii si inca nici asia, pentruca nici nu avea unde se invetie, séu ca nu le era nici ertatu a invetia. Apoi mai mire-se cineva, ca locuitorii acestei tieri au remasu atatu de cumplitu inapoi'a altoru popóra si ca ele n'au literatura bogata; ba dieu se se míre ori si cine mai virtosu vediendu, ca totusi avemu cate ceva. Totu din acestea date putemu cunósce si spaimantatóri'a distantia, in care amu remasu noi ardelenii pe cararile sciintieloru si ale arteloru inapoi'a altoru popóra, prin urmare catu trebue se alergamu, pentrucá se le ajungemu. Avemu unu numeru órecare de individi, carii potu stá fara a se gena, alaturea cu celebritatile europene, avemu si mai multi de aceia, carii au invetiatu de ajunsu, pentrucá se'si asigure pana de tóte dilele; inse si numerulu acestora mai dispare intre sutele de mii orbecatórie intru intunecime grósa.

Incheiu acestea impartasiri consolatu de speranti'a, ca vre-unu altu condeiu si mai bogatu de cunoscintie istorice, si dispunetoriu preste mai multu timpu, le va continua mai metodice in acésta fóia, séu in alt'a oricare.

G. Baritiu.

Critic'a in „Convorbirile literarie.“

La acea critica dn. Ios. Vulcanu raspunde in „Famili'a“ Nr. 21 din 27. Iuniu pre scurtu acestea:

„D. Titu Maiorescu dupa ce criticase pre repausatulu Bar-

nutiu, carele nu'i mai pôte respunde, — dupa ce 'si batù jocu de incercarile poetice ale unoru teneri, — cu unu cuventu dupa ce invinsese tóta lumea, se urca pe pedestalulu unui criticu bunu si arogandu'si unu aeru de limbistu mare, vine si ataca stilulu diuaristiloru romani de dincóce de Carpati, si trage intr'o dunga clopotulu, strigandu, ca e pericolu, ca diuaristii de dincóce de Carpati intr'atat'a au stricatu si denaturatu limb'a romana, incatu „inca diece ani de o asemenea convingere publica, inca o generatiune de teneri cu acelasi sistemu de expresiuni, si limb'a romana pôte devení o ruina.“ Dupa aceste ori si cine ar presupune, ca pré invetiatiulu dn. Maiorescu, va motivá esageratiunea cu nisce esemple intru adeveru monstruóse citate din diuariile romanesci din Austri'a; dsa inse in locu de acést'a face pre eroulu Don Quixotte, se lupta in contra moriloru de ventu, si ni insîra nisce gresiele bagatele, cari in diuarie scrise mai de multe ori in pripa, nu se potu incungiurá. Erori de aceste potemu se citamu si noi dlui Maiorescu din foile de peste Carpati, ma — déca amu dispune de tempu — pôte ca chiaru si din scrierile dsale.

Se'lu lasamu dara, cá se mai cerce nodu in papura! Se'i concedemu petrecerea acést'a. Nu toti ómenii au ambitiunea a trece de critici mari.“

Dn. Titu Maiorescu in Conv. lit. Nr. 2. din 1. Iuniu a. c. la pag. 101—2 se incercà a da si redactiunei acestei foi un'a din loviturile cele mai grele, cu care cineva isi propune a discreditá orice scriere. Din parte-ne asecuramu pe dn. Maiorescu, ca lovitur'a dlui resaltà in distantia de cateva miluri si se pôte cá echo alu ei se se audia numai camu pe la Santa-Maria. In catu acea asvêrlitura siuierà si pe la urechile redactiunei, pôte fi ca dens'a inca va reflecta la ea indata ce redactoriulu va ajunge cá se lucre mai pucinu de 12 óre pe di, se'i remana adica timpu si pentru conversatiuni asupra corectureloru ce se facu in clase la ocupatiunile baietiloru, care la loculul loru inca potu fi de folosu.

In marele numeru de proverbia romanesci este si unulu carele dice: Satulu arde, bab'a se peptina. Acuma, uitate, acuma la a. 1868 isi aflà dn. T. Maiorescu timpulu de a cere dela publicistii de dincóce stilu netedu, gramatica, ortografia. Sunt mai bine de optusprediece ani, de candu ne amu mustratu noi pre noi insîne de repetite ori si ne amu spus'o curatu, ca scriemu reu romanesc, ca ne stricamu limb'a si stilulu, nu numai prin germanismi, ci si prin latinismi si magia-

rismi, ca nu'i cunóscemu geniulu ei scl. Acolo este „Fóia pentru minte, inima si literatura,“ in care din ani in ani s'au publicatu articlii scrisi inadinsu in acésta materia. Sunt asemenea mai multi ani, decandu amu disu si amu scrisu totu noi cei de dincóce: Critica, se vina imperati'a ta. In Augustu alu a. tr. amu marturisit'o din nou in „Romanulu,“ ca scriemu reu, amu enumeratu inse ratiunile pentru care noi nu scriemu bine, apoi inse totu atunci ori catu amu mediatu, nu amu pututu afla ratiunile, pentru care romanii mai anume in Iasi scriu parte mare totu asia de stricatu cá si noi, éra uneri si mai reu.

Noi inse pe aici necumu se avemu timpu de a ne ocupa cu scrierea de critice literarie, dara adesea ne lipsesce si timpu de a le citi. Fiacare din noi ducemu cate trei si patru sarcine grele, din care, bine se observamu, abia cate un'a este platit'a, séu uneori nici un'a. De aceea noi ne bucuraramu vediendu, ca dlui T. Maiorescu ii remane timpu prea de ajunsu de a citi totu ce se publica in limb'a romanésca, prin urmare ca e in stare de a se si ocupa cu critic'a, pentru care noi pe aici nu avemu — „ragazu“ si nici ca putemu sci candu ilu vomu avea. Intr'aceea noi intre impregiurarile de fatia facemu dlui T. Maiorescu un'a rugare colegiala, éra aceea este, cá dlui se continue cu criticele sale; inse — pre catu timpu noi aici suntemu condamnati a ne ocupa si ingriji intru intielesulu celu mai strinsu si mai genuinu alu cuventului de conditiunile sine quibus non, ale conservarei nóstre nationale, pe atat'a dlui se nu ne incurce in tragerea cercurilor nóstre, in care ne aflamu in acestea timpuri absorbiti cu totul, ci se'si ecsercitez deo-camdata art'a criticeii sale acolea a casa in Iasi, unde'i sta deschisu unu campu largu destulu si inca tocma in diuaristic'a locala. A cere dela noi astadi, cá se scriemu pe placulu dlui Titu Maiorescu, ar fi tocma cá si candu ai cere dela oficii, cá intre siuieturele glontialoru si intre vaietele celoru raniti se scrie raporturi si buletine elegante si caligrafice. . . . — Dn. Maiorescu ar indatora prea multu pe publiculu literatu, déca iar aratu frumsetiele de espresiuni si de stilu din Iasi, esite din condeiele atatoru tineri geniali, carii isi facura dupa timpu cursurile de sciintia in academi'a si in universitatea de acolo. Asia de ecsemplu dn. Titu Maiorescu ar putea descoperi o multime de frumseti stilistice, cumu si ortografia si gramatica corecta cá nicairi, in urmatóriele pasage tiparite la anulu Do-mnului 1868 in Iasi:

Toate cererile de abonamentu neintovârâșite de plată, nu voru fi primite.¹⁾

Nimica nu este mai capabilu de a nu liniști spiritele,²⁾ și de a aduce ingrijeri și tumultu ori incotro te intorci, decât fracțiune Brâteano-Roseti,³⁾ acești demni barbați din ce mai tînêră vârstă nu s'au ocupatu decât de politică; s'au inchi-puitu câ pentru a parveni la scopu ce acu l'au datu indestul pe față, trebue săși dei unu nume ce in politică semnifică ceva, adecă liberali. Astă dată prin unu misteru ce nu-mi este cu-noscutu, sunt in adevêru puternicii ȃilei, facu după cum se ȃice vreme bună ori ră.

Numeroasele **distituirii** făcute cu unu modu despoticu, numeroase cheltueli neprescrise in budgetu anului trecut, reforme ce nu potu face de la sine ministrii constituționali fără votu și invoirea Camerilor. Cântările oficioasă a ȃiarului Român și a sicursaleloru lui, pe toate tonurile ȃicându fraȃe pentru a provoca ura asupra persoanelor ce nu împârțescu aspirațiunele acelu ȃiaru cu **puei lui**, arbitraritate, și vecsăționele in locu legalității.

Stimabilu deputatu D. Nicolescu Cătu, avêndu rêndu la Tribuna adunării legislative au voitu a face interpelare D-lui Ministru pe Interne, interpelare pe cât Constituțională și parlamentară, pe atât și de unu talentu, cum nici odată nulu va pute⁴⁾ ave fracțiune⁵⁾ puternică pentru câ și talentu oratoru vine in ajutoru numai persoanelor bine inspirate și cu nobile cugetări, ear nu celor ce au pentru devisă a **invidia** tot ce este mai presus de ei, prin naștere, sciință, și caracteru. Onorabilu deputat desfășurându in discursu seu interpelatoru, pentru violare de Constituțiun, au venitu la punctu „câ poliția ar fi dispoȃdatu câ tot deputatu pentru a intra in adunare, trebue să aibă biletu poliției, câ acei ce nu l'au avutu au fostu alungați de la ușa Camerei și guvernul au probatu câ știe să **menție** ordinu.“⁶⁾

Această asămênare intovârășitu de probe evidente și simtite de toată țara au nemulțemitu pe mulțimea deputaților adu-

1) Adica voru fi primite ori nu voru fi primite? Primite unele si altele nu? Intrêba culegatoriulu de litere.

2) Adica este sêu nu este? Ce dice dn. Titu Maiorescu? Totu acel'a.

3) Care fracțiune Brateano-Roseti? Idem.

4) Pute? Ce pute? Idem.

5) Care? ce? Cumu? Idem.

6) Se mintia (mentiatu), sêu sementia (de canepa etc.)? Idem.

nărei de care se compune majoritatea D-lui Brătianu; nu a „Țarei“ ei tare departe, majoritatea D-lui Roseti-Brăteanu de adevărată majoritate a țerei, se poate asemenea cu proverbu turcescu, că este o distanță, cât de la Stamboul la Bagdatu, și cându Oratoru au voitu să termine prin țermurile cele mai parlamentare, reverenciosă prin respectu cătră Tron.⁷⁾

Atunci majoritatea Adunărei a tunatu, a resturnatu **pupitruri**, a **huitu**, in fine a făcutu acțiuni nedemne de unu Parlamentu și de o țară liberă și constituțională, adâogându câ discursul acesta nici să fie inseratu in Monitoru; mai mulți din D-nii deputați independenți și ce in adevêru represintă națiunea a voitu **săi dec demisiune**.⁸⁾ Iată cum cei puțini la sciință, și neesperenți in afacerile delicate și importante a unei națiune, recomându frumosu țara in lăuntru, precum și celorlalte națiuni a Europei. Asupra acestui regretabilu incidentu Europa va da ochire asupră-ne,⁹⁾ tocmai in momentul când presa europeană invinovătesce pe guvernul actualu câ ar fi in înțelegere cu bândile Bulgaro-Serbi ce s'ar organiza pe teritorul nostru, pentru a pune fetilu la chestia Orientului ce este chestiunea cea mai îngrijitoare pentru puterile Occidentale, pentru câ diplomația Europei unu momentu n'a uitatu celu din urmă paragrafu a testamentului lui Petru celu Mare.

„Amu gâsitu pe Russia **reu**,¹⁰⁾ o lasu fluvii sucesorii mei voru face o mare menită a da rodire Europei **serecită**, si valurile sale eșindu trecându afară cu toate stavilile ce mâni slăbânogite ar incerca putându a-i opune.“

Inca unu modelu de stilu:

„Diarul oficialu publică o nouă declarațiune formală a guvernului **purtându câ huetile** relative la emisiunea proiectelor de obligatiuni fonciare cu scurtă **echeanță** sunt desbrăcate de tot fundamentu.

Actele oficiale le cetimu in diare străine, intrebămu care poate fi Diarul oficialu, de nu „Monitorul oficialu.“ Administrațiunea acestei foi a trimesu **foaea** „Septemâna“ administrații Monitorului oficiulu, cu cea mai mare îngrijire, ne refuză **acea foae** pentru obolul ce ilu putemu da — nu-i convine, nu i-am mai trimete dar **acea** ce este de laudă pentru administrațiunea

7) La inaltimea acestui pasagiu nu ajungu.

8) Se dea deputatii demisiune? La cine?

9) Adica va trage cu ochiulu?

10) O ati gasitu reu? O serman'a?

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

foaci oficiale: sunt Instanție aice Iassi — nu au primitu de la inceputul anului decât doue foiei — o scimu de positivu.¹¹⁾“

Altu modelu:

Se dize la Roma că purpura romaine de Cardinalu va fi incurându acordată prințului Lucien Bonaparte, unu din nicei nepoți a lui Napoleon I-ii. Princiū Lucieu Bonaparte este unu din fiei prințului de Canino și a princesei Zenaide, ficia regelui Iosef. Acesta va fi alu doilea cardinal ce familiei împărătesei dâ bisericeii. Familia Imperială franceză va ave deci unu reprezentantu in sfatu suprem a creștinătăței, ce are pentru devisă: „**Superior princilor, egali cu regii.**“

(Septeman'a Nr. 9 din 7. Martie).

Fara a. ne face sila, precumu si'a facutu dn. Maiorescu citindu patru luni întregi din foile romanesci ciscarpatine, pentru că se gasésca multimea nenumarabila a eroriloru de tôte categoriile, noi punemu man'a cu ochii inchisi pe foile din Iasi, pentru că se aflamu modele de valórea celoru reproduse aici. Se lasamu ortografi'a in sensulu strinsu luata, se trecemu pe unu minutu numai la formele gramaticali.

Curiositate matrimonialu. O Fimee lasindu trei barbati. — Din importare se face importentū; pentruce nu si laudendu, mancându, lasendu si laudetu, mancetu, lasetu? — Mustafa ce in vremea acestei scene se aruncara (aruncà). Nu m'ar (miar) sta prin putintia de a defina. Ii insciintiei . . sub influenti'a alu acestei gandiri. O persoana a caruea nume ilu cunoaste (O persóna, alu carei nume etc.) Toti ii respunsa ca nu o cunoscu (ii respunsera). (Septem. pag. 36).

Incetamu cu citatiunea modeleloru de gramatica si stilu, atatu pentrucá se nu abusamu de rabadarea lectoriloru nostrii, catu si pentruca, precumu aieptaramu si mai susu, noi cei de aici astadi avemu a lupta pe alte terenuri, pentru a fi séu a nu mai fi, prin urmare ne vedemu constrinsi a ne retrage astadata de pre terenulu, pe carele dlui Titu Maiorescu ii veni se ne arunce manusi'a.

Incheiemu acestea reflexiuni pre langa descoperirea bucuriei nóstre pentru stralucit'a satisfactiune ce dete dn. Maiorescu celui mai eminentu eruditu din cati a produsu vreodata Transilvani'a, desvotandu estimpu cu cateva espresiuni totu ce a scrisu dlui asupra'i in anulu trecut. Mai rugamu inca pe

¹¹⁾ Scriitoriulu acestui modelu a trebuitu se fia fôrte somnurosu atunci candu l'a manjitu.

dn. T. Maiorescu cá, de voiesce se afle pe siguru, déca romanii de dincóce mergu uitandu si stricandu'si limb'a loru nationala, séu ca ei pe di ce merge o invétia totu mai bine, indatace se afla fantanile si midiulócele, se mai citésca inca vreo patru luni si mai bine cartile si diuariale care s'au publicatu cu diece, cu dóuadiece si chiaru treidiece de ani mai nainte, in Blasiu, Brasiovu, Sibiiu, Bud'a, Vien'a etc. Noi intr'aceea vomu remanea totu pre langa opiniunea ce ni o formaramu din o esperientia camu lunga, cumca adica, oricatu scriemu de reu astadi, totu scriemu si vorbimu mai bine decatu odenióra, precumu si ca mai alesu de ani dóuadiece incóce, cateva mii de romani si romane, carii séu isi uitasera cu totulu limb'a loru nationala, séu ca le era rusine a o mai vorbi, precumu pana la a. 1848 le era rusine de ea si la unii boieri si negutiatori de ai d-vóstra, astadi isi tînu de fala nu numai a o vorbi, ci a o si scrie si a o recomanda altor'a, cá se o sustîna si se o apere din generatiune in generatiune; éra déca de preste Carpati ne voru veni modele de limba si stilu, precumu ni se recomanda dela Iasi, atunci o vomu invetia si mai curendu si mai bine.

Din actele societatiei „Transilvani'a“ pentru ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si partile ei.

(Continuare).

STATUTELE SOCIETATIEI.

Romanulu din 20. Iuliu, priimindu adres'a presiedintelui societatei Transilvania, pre langa care 'i alatura statutele societatei, dice:

„Recomandamu publiculu frumós'a, din tóte puntele de privire, adresa ce ne trimite D. Papiu Ilarianu, in privinti'a societatii Transilvani'a; acésta asociatiune, ce nu este politica, ci numai nationale, curatu nationale, va fi priimita cu iubire de catra toti Romanii, si adres'a D-lui Papiu, voru simti toti, ca nu face de catu a reproduce ceea se simtimu toti, ceea-ce voimu toti.“

Domnule redactoru!

Am onóre a ve comunica statutele societatii Transilvani'a, ruganduve se bine-voiti a le publica si in colónele diariulu D-vóstra.

Se scie cumu s'a intemeiatu acésta societate.

Mai multi tineri Transilvaniani, studenti la universitatea din Bucuresci, serbandu aniversari'a dilei de $\frac{3}{15}$ Maiu, dio'a reinviarei nationalitatii romane in Transilvani'a in 1848, propusera infintiarea unei societati pentru ajutoriulu studentiloru Romani de preste Carpati.

Ide'a fu salutata cu entusiasmu de unu numeru mai insemnatu de studenti si alti Romani generosi.

Se tînura mai multe intruniri, se votara statutele societatii, si se alese comitetulu. S'au luatú tóte mesurile putin-tióse pentru asigurarea duratei societatii.

Societatea, departe de a fi politica, nu are altu scopu decatu acel'a de a stringe legamentele de fratia intre junimea studiosa din tóte partile Romanimei, venindu in ajutoriulu studentiloru Romani din Transilvani'a si partile ei.

Mai presusu de veri-ce partitu politicu, noi ne adresamu, pentru sprijinirea acestei societati, catra toti Romanii de veri-ce partitu, de veri-ce stare.

Vócea nóstra nu va resuna in desiertu.

Romanii din valea Dunarei 'si voru aduce aminte ca, in cursu de lungi secolu, la timpu de pericolu, acei Carpati sempiterni ai Daciei centrale, au fostu de a pururea locul de scapare alu nationalitatii romane. De acolo, din sinulu Carpatiloru, a descinsu Negru-Voda de a intemeiatu Tiér'a-Romanésca; de acolo a venitu si Dragosiu-Voda de a fundatu statulu Moldovei; si pre candu, in timpii mai din urma, elementulu strainu parea a ne amenintia limb'a si a stinge chiaru simtiulu nationalitatii romane, totu Romanulu din acei Carpati veni a reinvi'a limb'a, nationalitatea si literatur'a romana.

Nici odata Romanii din Transilvani'a nu cunoscuroa pentru dênssi alta misiune in aceste dóue tieri, afara de aceea de a profesa ide'a nationalitatii romane. Ei nici odata n'au facutu alta politica in tierile romane; si nici unulu dintr'insii n'a agónisitu aici vre o data alta avere, afara de stim'a si recunoscinti'a adeveratiloru Romani.

Astadi, asigurati si tari in consciinti'a nationalitatii nóstre, noi de abi'a mai avemu trebuintia de apostolatulu loru. Er ei, ei nici odata n'au fostu mai amenintiati in limb'a si in nationalitatea loru.

Unu bine nemarginitu le putemu face, venindu in ajutoriulu junimei loru studióse.

Nicaierea in Europ'a, poporulu tieranu, adeveratulu po-

poru, n'a produsu din sinulu seu propriu, si prin midi-lócele sale proprie, barbati cu invetiatura, atatu de numerosi si atatu de meritati, cá in Transilvani'a. Junimea studiósá a acestui poporu merita respectulu si ajutoriulu tuturoru.

Incatu pentru noi, noi datoramu fratiloru nostri acestu ajutoriu. Nu e Romanu care nu se va grabi a-si implini pre intrecute acésta sacra datoria.

Presedintele societatiei Transilvani'a
A. Papiu Ilarianu.

Art. 1. Societatea pórtá numele Transilvani'a.

Scopulu.

Art. 2. Scopulu societatii este, stringerea legaminteloru de fratia intre junimea studiósá din tóte partile Romanimei, venindu in ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si partile ei.

Art. 3. Numai studentii dela academii si universitati, lipsiti de midilóce, se voru bucur'a de ajutoriulu societatii.

Art. 4. Dorinti'a societatii este cá, cei ce voru studia cu ajutoriulu ei, dupa terminarea studiiloru se continue a servi romanismulu in partea locului.

Art. 5. Presedintele societatii, in urm'a unei decisiuni a adunarei, va aduce la cunoscintia publica epoc'a candu societatea va fi in stare sa ajute din venitulú fondulu ei.

Membrii societatiei.

Art. 6. Totu Romanulu póte deveni membru alu societatii.

Unu strainu inca póte fi numitu membru onorariu alu societatii.

Art. 7. Ori-cine va voi se fia membru, n'are decatu a cere inscrierea sa in registrulu societatii, platindu inainte celu pucinu o rata lunar'a.

Art. 8. Fia-care membru, odata inscrisu, chiaru prin acést'a se obliga cá membru alu societatii celu pucinu pre unu anu.

Art. 9. Unu membru care n'ar indeplini obligatiunile sale prevediute prin statute nici dupa o a trei'a somatiune ce i s'ar face din partea comitetului, se va privi ca nu mai voiesce a face parte din societate.

Art. 10. Presedintele societatii se alege de adunare din sinulu societatii. Elu este totu-odata presedinte alu comitetului si alu adunarei.

Art. 11. Adunarea societatii p \acute{o} te numi membri de on \acute{o} re, presiedinti si vice-presiedinti de on \acute{o} re.

Fondulu societatiei.

Art. 12. Fia-care membru e datoriu a respunde societatii celu-pucinu 12 sfanti pre anu, in rate lunarie s \acute{e} u si pre anulu intregu inainte.

Art. 13. Membrulu onorariu la priimirea decretului de numire respunde odata pentru totu-d \acute{e} un'a doui galbini; vice-presiedintele de on \acute{o} re trei galbini; presiedintele de on \acute{o} re patru galbini.

Art. 14. Membri adunarei inca priimescu decrete in urm'a verificarei loru de catra adunare. La primirea acestoru decrete, ei respundu o tacsă de cate doui sfanti.

Art. 15. Societatea va cerca a-si mari fondulu prin t \acute{o} te mediele cele mai potrivite cu natur'a si scopulu ei, precum sunt cu deosebire: conferintie si publicatiuni literarie si alte asemeni.

Art. 16. Societatea priimesce cu recunoscintia daruri, subventiuni, donatiuni etc.

Adunarea societatiei.

Art. 17. Presiedintele conv \acute{o} ca adunarea societatii la fia-care trei luni.

La casu de trebuintia se p \acute{o} te convoca si de mai multe ori in sesiune extraordinaria.

Art. 18. Adunarea se conv \acute{o} ca la resiedinti'a comitetului in Bucuresci.

Art. 19. Membrii adunarei sunt:

- a) membrii comitetului;
- b) acei domni membri ai societatii, carii au luat u initiativ'a intemeiarei ei.

De acestia se voru tienea si acei domni studenti romani dela academia si universitati, carii pana la finele acestui anu 1867 voru binevoi a cere inscrierea domniei loru in registrulu membriloru societatii.

c) acei domnii membri ai societatii, carii pe langa minimulu de 12 sfanti pre anu voru respunde societatii odata pentru totud \acute{e} un'a sum'a de douispredece galbini; in fine

d) acei carii in cursu de cinci ani au indeplinitu regulatu t \acute{o} te obligatiunile de membri ai societatii.

Art. 20. Presiedintele societatii deschide adunarea prin o dare de s \acute{e} ma in numele comitetului despre starea societatii.

Art. 21. Decisiunile adunarei se facu prin majoritate relativa de voturi.

Art. 22. Membrii absinti se considera cá invoiti cu decisiunile adunarei.

Art. 23. Membrii comitetului iéu cuventulu, dar nu vo-téza in afacerile in carii sunt datori respundere.

Art. 24. Procesele verbali ale adunarei se redigu, sub preveghierea presiedintelui, de trei séu mai multi secretari alesi din sinulu adunarei dintre membrii ce nu facu parte din comitetu.

Art. 25. Atributiunile adunarei sunt:

- a) alegerea comitetului prin votu secretu;
- b) esaminarea socoteleloru din fiecare trimestru;
- c) alegerea comisiuniloru necesarie;

Anume socotelele voru fi esaminate de o comisiune, careia se voru presenta tóte registrele. Asta comisiune va presenta adunarei unu raportu, opinandu:

- d) votarea budgetului;
- e) modificatiuni in statute nu se potu face, decatu fiindu presenti dóua treimi din numerulu totalu alu membriloru adunarei si numai cu majoritate de dóua treimi a celoru presenti. Asemeni propuneri trebuie a fi subscribe de cinci membrii presenti ai adunarei;

- f) decisiuni asupr'a vercaroru medie, prin care s'ar puté mai usioru ajunge scopulu societatii.

Art. 26. Adunarea gasindu de trebuintia a convoca vreodata pre toti membrii societatii fara deosebire, va decide acésta prin majoritate de dóua treimi din numerulu totalu alu membriloru adunarii. In asta sesiune a adunarei se va vota de mai inainte si regulumentulu, dupa care au se fia conduse debaterile acelei adunari generale si estraordînarie. Totu adunarea societatii va ficsa de mai nainte si obiectele asupr'a caror'a va avé a fi consultata acea adunare generala.

Comitetulu societatiei.

Art. 27. Comitétulu se compune din 15 membrii: unu presiedinte, doui vicepresiedinti, unu primu si unu alu douilea secretariu, unu casieru si alti nóua membrii.

Art. 28. Membrii comitetului se alegu de adunarea societatii pre unu anu. Ei potu fi realesi.

Art. 29. Cerendu trebuinti'a, comitetulu póte se numésca subcasieri, contabili si subsecretari.

Art. 30. Presedintele convoca comitetulu celu pucinu odata pre luna la di anteu.

Art. 31. In lips'a presiedintelui atributiunile lui le indeplinesce unulu din vicepresiedinti, delegatu de presiedinte.

Art. 32. Comitetulu representa societatea in afara, ingrijesce de averea societatii si de observarea statutelu si esecuta decisiunile adunarei.

Art. 33. Tóte charthiele in numele societatiei si alu comitetului au se fia subscrise de presiedinte si unu secretariu.

Art. 34. Comitetulu va depune la finele fiecarui trimestru banii incasati la unu locu siguru, cá se fructifice.

Art. 35. La casu candu in decursulu unui trimestru banii incasati aru ajunge la suma de 30 galb. (treidieci galbini), comitetulu e obligatu a'i depune se fructifice inainte de implinirea trimestrului.

Art. 36. Registrele voru tienea in evidentia timpulu de candu si sum'a capitalului ce fructifica.

Art. 37. Comitetulu este responsabilu adunarei de tóte actiunile sale.

Art. 38. Societatea incepe anulu cu 1. Iuliu 1857.

Art. 39. Scopulu acestei societati pentru ajutoriulu studentilor romani din Transilvani'a si partile ei nu se póte schimba nici odata, fara a desfiintia insasi societatea.

Art. 40. La casu candu societatea s'ar desfiintia, fondulu ei va trece negresitu la asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Aceste statute s'au votatu definitivu in a trei'a siedintia a adunarii societatii Transilvani'a. Bucuresci, 30. Iuniu 1867, in localulu gimnasiului Mateiu-Basarabu.

Presiedintele societatii Transilvani'a

A. Papiu Ilarianu.

(Va urma.)

Secretariulu

Procopiu.

C l i o.

Ex Indice Tomi IV. Codicis Diplomatici et Tomi V. Supplemento Codicis Diplomatici.

Anno

1493 Impacata tempora in Transilvania. S. C. D. p. 132.

1494 Fuit Wladislaus Rex in Transilvania Cibinii. Cod. Dipl. pag. 13.

1494 et 1495 Uladislaus Rex in Transilvania Cibinii. Suppl. Cod. Dipl. pag. 142. et 153.

1496 Protonotarii mittuntur in Transilvaniam. C. D. p. 28.

- 1500 Nobiles in Transilvania praestabant Decimas Clero. C. D. pag. 68.
1504 Rixae ad vulnerationem usque inter Plebanos sedis Selk et Eppum
albensem ratione Decimarum. C. D. p. 107.
1505 Siculi condunt constitutiones Udvarhelyini. C. D. p. 123.
1506* Unio Transilvanorum. Reg. Arch. T. III. p. 387.
1534 Nicolaus Gerendi expeditur in Transalpinam. Reg. Arch. T. I. p. 458.
1540 Exercitus ad Kolos-Monostor. Reg. Arch. T. III. p. 165.
1540 Venenum Isabellae Reginae propinatum. R. A. T. III. p. 143.
1541 Adsecutoriae Ferdinandi I. Transilvanis datae. R. A. T. III. p. 388.
1552 Ingens expeditio turcica. C. D. p. 437.
1552 Obsidio Agriensis. C. D. p. 446.
1553 Commissarii Ferdinandi in Transilvania. 447.

Anno Ex Indice Tomi V. Cod. Dipl. et Tomi VII. Suppl. Cod. Dipl.

- 1558 Isabellam Reginam et Joannem II. veneno absummere voluit Joannes
Kendi. C. D. p. 302.
1566 Castra fuere ad Fenes Com.-Kolos. S. C. D. T. VII. p. 197, et 195.
1570 Tractatus inter Maximilianum Caesarem et Joannem II. C. D. p. 161.
1571 Maximilianus Diploma dat Transilvanis. C. D. p. 184.

Anno Ex Indice Tomi VI. Cod. Dipl.

- 1575 Medienses graves fecerant expensas in excipiendis Legatis polonicis,
qui communi SS. et OO. Poloniae consensu ex comitiis Varsaviensibus
novi Regis eligendi gratia indictis, ad Stephanum Bathory missi fuerunt
ideo, ut eum ad suscipiendum Poloniae regnum invitarent. P. 488.
1586 Pestis in Transilvania. P. 15.
1586 Caristia in Transilvania. P. 23.
1593 Apparatus bellicus. P. 155.
1594 Conspiratio in Principem. P. 167, 168.
1595 Castra ad Dumbovitz a 12. Oct. p. 175, 176.
1595 Sigismundus Bathori fit Dux Opoliae. P. 175.
1597 Tempora impacata. P. 213.
1598 Apparatus bellicus. P. 233.
1599 Princeps Andreas levat 3000 fl. a Clero Saxonico. P. 257
1600 SS. et OO. regnant in Transilvania. P. 283.
1600 Commissarii caesarei in Transilvania. P. 286.
1603 Commissarii caesarei in Transilvania. P. 323.
1604 Commissarii caesarei in Transilvania. P. 341.
1604 Absente Gubernatore caesareo fuit locumtenens in Transilvania Gene-
ralis Comes Thomas a Capreolo. P. 340.

Anno Ex Indice Tomi VII. Cod. Dipl.

- 1610 Tractatus Cassoviensis. P. 202, 203.
1610 Conspiratio in Principem Gabrielem Bathori. P. 24, 106 et 294, 295.
1611 et 1612 Saxones incurrunt notam. P. 35 et 44.
1613 Liga Saxonum. P. 74.
1615 Confoederatio inter Caesarem et Gabrielem Bethlen. P. 210.
* NB. De anno 1616 et 1617 quoad Lippenses vide C. D. T. X. pag.
236, 237, hic autem inferius ad Indic. T, X.
1620 Comitia Posoniensia. P. 295.

Anno Ex Indice Tomi VIII. Cod. Dipl. et Reg. Arch. Tomi III.

- 1632 Legatio Caesaris ad Georgium I. Rákotzi. P. 9.
1634 Castra ad Szász-Sebes. P. 92.
1636 Liga Saxonum. P. 116.
1637* Conspiratio in necem Principis. R. A. T. III. p. 158.
1637* Brassovienses dant Reversales super fidelitate Georgio Rákoczi. Reg. Arch. T. III. p. 122, 129.
1638 Cibinienses faciunt idem. P. 122.
1650 Religio reformata conditio donationis. P. 398.
1655 Religio reformata conditio donationis. P. 490.
1655 Expeditio in Valachiam. P. 498.
1657 Liga Saxonum. P. 506.
1657 Incidit in captivitatem Balthazar Apafi. P. 512.

Anno Ex Indice Tomi IX. Cod. Dipl. et Tomi III. Reg. Arch.

- Sub Acatio Baresai fuit tributum turcicum 500,000 Talerorum. P. 63.
1660 Pugna ad Gyálu et virtus Francisci Bialis. P. 249.
1660 Obsidio Varadinensis. P. 122.
1661* Segesvarienses mutuos dedere Regno 32,000 talerorum. Reg. Arch. Tomi III. p. 200.
1662 Fides Saxonum. P. 10 et 14.
1662 Castra turcica ad Füzes. P. 17.
1662 Inopia aerarii. P. 21, 22.
1662 Castra ad Kocsárd. P. 28.
1664 Castra ad Váradgya. P. 66.
1664 Opera Francisci Bialis recuperantur Comitatus Szolnok Interior et Kraszna. P. 251.
1670 Oppressio Religionis. P. 161.
1674 Notatur Dionisius Bánfi. P. 299, 300.
1675 Liga Saxonum. P. 200.
1677* Rebello Háromszékiensium. R. Arch. T. III. p. 224.
1677* Expeditio Ladislai Vajda ad Vezirium. R. Arch. T. III. p. 225.
1680* Expeditio Ladislai Vajda ad Vezirium. R. Arch. T. III. p. 226.
1682 Unio trium Nationum. P. 270.
1683* Obsidio Viennensis. R. A. T. III. p. 225.

Ex Indice Tomi X. Cod Dipl.

Confer cum NB. superius signata.

- Anno**
1616* Lippa non vult se dedere Turcis, ideo expugnatur a Principe Gabriele Bethlen. P. 236, 237.
1617* Lippenses emigrantes obtinent in Transilvaniam refugium et eis datur Possessio Vajasd in Comitatu Albensi. P. 237.

Ex Indice Tomi XII. Cod. XII. Cod. Dipl.

- Anno**
1704 Revolutio Rakotziana. P. 61.
1705 5. Maji moritur Leopoldus I. P. 65.
1705 10. Maji amnestia Josephi I. p. 65.
1705 10. Maji affiditoriae super rebonificatione expensarum per Transilvanos in rationem militiae caesareae factarum. P. 73.
1710 Transilvani excluduntur a beneficio amnestiae generalis. P. 93.

- 1711 18. Aprilis moritur Josephus I. P. 95.
1718 Transilvaniae incolae subditi transmigrantur in Banatum. P. 133.
1722 Sanctio Pragmatica. P. 153 et 181.
1723 Sanctio Pragmatica. P. 163 et 167.
1725 Pecuniae defectus in Transilvania. P. 223.
1729 Mores juventutis dissolutae. P. 315.
1765 Transilvania fit Magnus-principatus. P. 464.
1786 Transilvania subdividitur in 11. Comitatus. P. 517.

II.

Historica data, Saxones respicientia.

E Cod. Dipl. Tomo I.

Anno

- 1184 Saxones Transilvani. P. 4.
1277 Saxones conflagent ecclesiam albensem. P. 61.
1291 Saxones paedia tenentes et more nobilium se gerentes. P. 98 eorum Decimae, ibidem; et eorum Insurrectiones, ibidem.
1291 Saxones Templum albense conflagentes excommunicantur. P. 88.
1299 Conflagent Capitulum albense. P. 107.
1299 Saxones. C. D. T. V. p. 199.
1316 Comes Nicolaus filius comitis Goblin de Cibinio Judex Provincialis pro tempore constitutus, et Universitas Provincialium ad Cibinium pertinentium. P. 161.
1316 Praedialistae apud Saxones. P. 161.
1316* Reg. Arch. T. III. d. 10.
1322 Saxones membra Comitiorum Transilvaniae. p. 205.
1322 Universitas Saxonum Provinciae Cibiniensis celebrat congregationem generalem. P. 204.
1322 Privilegia Provincialium Cibiniensium extenduntur ad possessiones Abbatiae de Kertz. P. 281.
1323 Consuetudo Cibiniensis relate ad successionem memoratur. P. 227.
1325 Saxones rebellant. Reg. Arch. T. II. p. 78.
1331 Terra Saxonum appellatur Terra Regia p. 312.
1340 Saxonum Universitas. Reg. Arch. T. II. p. 79.
1340 Universi Provinciales Sedis Cibiniensis et Universi Provinciales Sedium ad eosdem Provinciales Cibinienses spectantes. P. 375.
1345 Nobiles inter Saxones. P. 397.

(Va urma.)

CONSTANTINU BRANCOVANU.

Drama in cinci acte.

(Continuare).

SCEN'A IV.

(Camera la Vizirulu Ali-Pasia. Candu se radica pendi'a, se vede Mihaiu Racovitia intrandu; elu saruta man'a Vizirului).

Mihaiu Racovitia.

Pré stralucite Dómne, vinu cá se'ti multiamescu,

Si ua santa datoría aici se-implinescu.

Acelu Domnu Brancovanu, ce tiér'a lui o prada,
Cu biruri, pre Sultanulu, stapinulu nostru, trada.
Mosii nenumerate in tiéra-a cumperatu.
Cá ua cetate mare inaltia elu palatu.
Elu a taiatu moneta, cu chipu-i s'alu lui nume,
Se 'si faca svonu de dinsulu, in tiéra si in lume.
De musica 'n ostire unelte-a cumperatu
D'argintu, cum si de auru, unu lucru minunatu.
Vestindu avere multa, asia precum nu are
Sultanulu. Dar' din tóte, ce dici dea lui tradare?

Vizirulu.

Elu face tóte acestea? Elu are mari averi?

Mihaiu Racovitia.

Catu n'are tier'a tóta si toti ai lui boeri.
Elu are intielegeri ascunse cu 'mperatulu
Austriei, cu Rusi'a, se le marésca statulu
Din statele Turciei. Veneti si Genovezi,
Prin elu sciu totu ce faceti.

Vizirulu.

Poti tu se'mi dai dovedi?

Mihaiu Racovitia.

Le vei avea cu timpulu . . . prin elu ei au de scire,
De scopurile Portiei, d'ascuns'a sa gandire;
Ér' Leopoldu desface in urma-acestu secretu,
Ilu face Printiu germanicu cu titlulu, prin decretu.
Prin care cate un'a, cu fala se arata
Sierbirile facute Austriei 'ngamfata.
Si dari nesuferite pre tiera elu a pusu,
Avere vrendu a 'si face; si tine curtea susu
Spre munti, se fie liberu de Turci. Totu patimesce,
Multi bani in tieri straine elu are, si hranesce
Soli in strainatate, tramite ne 'ncetatu
La curtile straine.

Vizirulu.

Se fie-adeveratu

Ce tu imi dici de dinsulu? poti da dovedi tu óre?
Imi cere voia mie, p'unu fiu alu seu se 'nsóre
Cu a Domnului Moldovei copila. Amu priimitu,
Si nunta fericita, din parte 'mi i amu doritu.

Mihaiu Racovitia.

O Dómnne! asta nunta, aduce lorú tarie
In tíera. Multu mái bine ar fi ea se nu fie...
Si Cantemirú, a carú domnitia va se íea,
É tradatoriu in Pórta... Asculta rug'a mea...

Vizirulu.

Acuma totulu cade, de veti avea putere
Se sprijiniti acolo ce Padisiahulu cere.
De-mi dati incredintiare, ca-odata mazilitu
De noi, poporulu tiei remane liniscitu,
Si elu nu se va duce' la Nenti, la Russi, a face
Cu starea lui cea mare miscari ce nu ne ar place.
L'asiu scóte din domnia indata. Astadi noi
Avenu cu Veneti'a se 'ncepemu unu resboiu.
Si n'avemu timpú, n'am óste, cá se tramitu in tíera.
Puterea nóstra tóta se va porni afara.

Mihaiu Racovitia.

Ceru timpú spre incercare, de este midiuloaire
Se lu prindia, fara lupta si fara resvratire.

Vizirulu.

De ale tale fapte pre mine vei vesti
Catu mai curendu se póte. Si ce am dissu va fi!
(Vizirulu ese.)

Mihaiu Racovitia (singuru).

Unu omu voiú a tramite la Cantacuzinesci,
Cá se le spuna tóte dorintiele turcesci
Ca voru se 'lu mazilésca, dar' cu incredintiare
De linisce; dovéda cerendu d'a lui tradare.

SCEN'A V.

(In palatulu domnescu din Bucuresci).

Constantinu Brancovanu, Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Constantinu Brancovanu.

Mihaiu Spatare, ce felu! voi v'ati recitu de totu,
Si tu si alu teu frate si mandrulu teu nepotu
Stefanu! voi cu Bosforulu aveti acum a face?
Ce? sangele in ómeni, nu, apa nu se face?

Trageți la Greci, și Turcii ve placu, nu este asiea?
Dar' Turcii suntu tiranii, ce-apésăa tier'a mea.
De vreti voi libertate, de vreti s' aveli ua tiéra,
Austriei se cereti! se sparga acésta féra!
Crestinii ne dau drepturi, vinu cá mantuitori;
Sum cu mantuitorii; urescu p'apessatori.

Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Austri'a, ai dreptulu, de facia ne protege;
Déra in ascunsu gandesce in lantiuri se ne lege,
Pre noi si toti crestinii, ce Turcii au sub-jugatu.
De Turci se n'aveti téma: loru nu le e ertatu
De legea loru, se strice nici limba romanésca,
Nici drepturile tieriei, nici neamulu se turcésca.
Credinti'a loru chiaru pune intre crestini si ei
Ua stavila ne'nvinsa. Crestinii suntu mai rei.
Ei prin acea credintia gasescu chiaru a loru cale
De-a cotropi Romanulu si drepturile sale.
Fugi de crestini cu nume, si fapte de pagani,
Voru se ne libereze, dar' nu spre-a fi Romani;
Voru se ne desrobésca si ataca Musulmanii,
Nu cá se fimu noi liberi; ci a schimba tiranii.

Constantinu Braneovanu.

Dar' nu diceai totu ast-felu, candu am facutu tractate
Cu Leopoldu? candu insuti fugisi de a combate
Sub Rusi cu Otomanii? Ve sciu, pre viéti'a mea!
Pre toti; ve ambla ochii dup'a domniei stea.
Ua singura idea mai este 'n fie care:
De a lua puterea. Ori ce-alta cugetare,
Ce pune inainte de tiéra, ori ce omu
D'acum e numai scara_d'a se urca la tronu.

Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Vrajmasii nostri, Dómne, iti spunu de noi mai multe.
Mari'a Sa pre vorbe nimicu se nu asculte...
Noi ne am recitu, dici, Dómne? E prea adeveratu;
Cuventulu de recéla, noi, Dómne, nu l'am datu.
Ni s'a luat credinti'a si carm'a noa data,
Pre píri ne-adeverate, ce-ua lume insetata
Se fie la putere a reversatu pre noi.
Cantacuzinii in sa, de si straini la voi,

Dar' au tînutu cu tier'a, cu Domnii totu-dé-un'a,
Candu sórt'a preste tiera a radícatu furtun'a.
Pre noi si pre ai nostri acum ii prigonesci:
In stare, in familii în tóte ne lovesci.
Si noi dedati cu tronulu, supusi cá totu-dé-un'a,
Plecamu capulu si dicemu; va înceta furtun'a.

Constantinu Brancovanu.

A vóstra este carm'a; dér' voi se aretati;
Cá pîrele facute voi nu le meritati.

Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Vomu dovedi acést'a, catu voiu mai fi in lume.
O Dómne! Ua partita, ori care, cu-ori ce nume,
Se sprijine pre sine, candu sprijine p'ai sei.
Chiaru candu suntu fapte rele, chiaru candu suntu unii rei.
Ca-ci a lovi p'acea ce suntu din a ta parte,
E de a face tréba vrajmasiloru, si parte.
Asi'a facu cei cu minte. Ce facemu in sa noi!
De suntemu slabi candu ceilalti ne au declaratú resboi,
Noi intre noi ne batemu cu ura ne'mpacata,
Ce-aduce desbinare, si slabitune 'ndata.

Constantinu Brancovanu.

Dar' cine desbinarea in tíera a nascutu,
De nu dorinti'a vóstra de tronú? Voi ati facutu
Acésta trista stare. Stefanu vrea Domnu se fie.
Si cá se adjunga, faceti reu tiei lui si mie!
Imi dovediti ca pîr'a a fostu unu slabu prepusu,
Si de catu totu-dé-una ve voiu urca mai susu.

Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Ai casei nóstre ómeni suntu toti pusi la ua parte,
De si cinstiti si harnici. Vedi dar' ca ne desparte,
Chiaru a credintiei lipsa. Ministrii tei dorescu,
Totu ómeni ce degrada pre cei carei serbescu.
Puterea ce lovesce pre cei ce au virtute,
Incuragiaza furii si vré ca se-i adjute.

Constantinu Brancovanu.

Atatu aveti a dice?

Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Suntu multe-a dice inca, inalte Dómne, tie.

Constantinu Brancovanu.

Am mare trebuintia de mintea ta cea vie...
Se ne vedemu! (la o parte) faci pace cu unu vrajmasu alu teu,
Unu altu vrajmasiu faci tie. Deci pacea este-unu reu.

(Domnulu ese).

(Intra Constantinu de Critu).

Constantinu din Critu (catre Sp. Mih. Cantacuzino).

M'amu ratecitu p'alicea. Mihaiu Spatarulu unde
Ilu pociu gasi eu óre? Tu, dragulu meu, respunde.

Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Tu cine esci?

Constantinu din Critu.

Amu carte se i dau dela Fanaru,
Tramisu de Mihaiu Voda; unu omu cum gasimu raru,
Mintosu; lui ii tramite cu multa sanetate.

Spat. Mihaiu Cantacuzino.

Eu sumu celu ce tu cauti. Dara vorba scurta frate,
Aici suntemu la curtea domnésca. Esci peritu,
De ómenii domniei de i fi descoperitu.
Vinu iute dupa mine.

(Va urma).

Numerulu limbелoru si alu dialectелoru omenimei intregi.

In Asi'a intréga sunt 937, in Afric'a 226, in Europ'a 587, in Americ'a 1264. Limbele si dialectele din mai multe insule inca nu sunt cunoscute; asia numerulu limbелoru si dialectелoru se ia in dilele nóstre cu 3014. Acésta cifra coprinde in sine cea mai grea sententia de judecata asupra acелoru ómeni, carii isi voru fi pusu vreodata in minte, séu isi voru pune de aici inainte, cá se faca a se perde cele mai multe limbe si a se adopta de catra omenimea intréga numai cateva, cumu amu dice privilegiate. Cu totulu altuceva ar fi, déca s'ar pune intrebarea asia, ca se se invente un'a limba universalá, pe care se o póta invetia cu inlesnire fiacare omu pre langa a sa, buna óra precumu este music'a. Intru adeveru ca incependu dela filosofii Descartes, Leibnitz, Rousseau, Chabannon, Nodier, pana la Olivet, multi isi batura capulu, pentrucá

se afle un'a limba universală. In dilele n'ostre dn. Sudre isi sacrifică anii vietiei sale dela 1829 pana la 1863 meditandu si planuindu asupra sciintiei despre un'a limba universală, séu precumu o numescu altii, limba musicală. Dn. Sudre crede ca ar fi aflatu chieile pentru un'a limba universală si ca acelea aru fi numai siette, adica: do, re, mi, fa, sol, la, si. Cu acestea 7 note din gamma s'ar putea forma t'ote trei limbele omenesci, adica cea vorbită, cea scrisă si cea muta séu mimica. Celu pucinu asia credu adeptii dlui Sudre. Speramu ca filologii nostrii ne voru da si in acésta directiune invetiatur'a dorita. Ide'a in sine este sublimate; viitoriului ii remane rezervata ecsecutarea ei practica.

Ad Nr. 178/177 1868.

Regulamentu de concursu la stipendiale societatiei Transilvani'a.

Art. I. Societatea Transilvani'a creéza deocamdata trei stipendiu de 150—200 galbeni pre anu, cu incepere dela Octombrie 1868 pentru studia la un'a din universitatile din Franci'a si Itali'a.

Art. II. Potu concurge la aceste stipendia junii romani de preste Carpati, fia din Transilvani'a séu Bucovin'a, fia din tienutulu Satumarelui ori Maramuresiului, alu Urbei-mari séu alu Aradului, fia din Banatu, cari au terminatu celu pucinu clasele gimnasiale si au facutu esamenulu de maturitate.

Art. III. Concurentii se voru adresa mai anteu la un'a din cele trei societati literarie de preste Carpati cu petitiune, pre lenga care voru alatura testimoniulu de maturitate, actu de botezu, testimoniulu de paupertate si certificatu medicalu. Ei voru arata totuodata in petitiune specialitatea la care au mai multa aplecare.

Art. IV. Comitetele respective ale societatiloru literarie romane de preste Carpati voru binevoi a inainta comitetulu societatiei „Transilvani'a“ din Bucuresci numele impreuna cu actele relative aceloru concurenti, pre carii i voru gasi mai demni de a obtiené stipendiale societatiei „Transilvani'a,“ binevoindu a face t'ote observatiunile si lamuririle necesarie in privinti'a fiacarui'a din cei recomandati.

Alegerea obiectulu studialoru, precumu si a institutulu unde au a se face studiale, se lasa pentru astadata asupra comitetulu societatiei Transilvani'a.

Art. VI. Liberi suntu concurentii a se adresá si deadre-

ptulu catra comitetulu societatiei Transilvani'a, si comitetulu va puté designá si din acestia intru catu nationalitatea si meritulu loru, n'ar fi supuse nici unei indoieli.

Art. VII. Cei designati de catra comitetulu societatiei Transilvani'a voru dá in scrisu, ca au luat u actu de dorinti'a societatiei espresa in art. 4 din statute.

Art. VIII. Ei voru fi detori a trimate regulatu la comitetu certificate de studia in tóta form'a, cari déca n'ar respunde asteptarei, stipendiulu li s'ar puté retrace.

Conformu cu originalulu

Presiedinte
A. Papiu Ilarianu mp.

Secretariu
Laurianu mp.
fiu.

Acestu regulamentu conformu conclusului adusu in siedinti'a comitetului asociatiunei din 8. Iuliu c. n. a. c. se publica cu acea adaugere, cá terminulu pentru aceli competitori, cari si voru trimete concursele sale la comitetulu asociatiunei, se defige pre $\frac{8}{20}$ Augustu a. c.*)

Dela comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vicepres.

Nr. 164. 1868.

Protocolulu siedintiei estraordin. a comit. asoc. trans. rom.

tinute in 17. Iuniu c. n. a. c. sub presidiulu Reverendisimului D, vicepresiedinte Ioane Hannia, fiendu de facia DD. membrii Ilustr. sa D. consiliariu de curte Iacobi Bolog'a, D. consil. de finantia P. Manu, D. senatoru P. Rose'a D. adv. dr. I. Nemesiu, D. parochu si prof. Z. Boiu, D. dr. N. Stoi'a, D. secret. II. Ioanu V. Rusu, D. capitanu si cassariu alu asoc. C. Stezariu si D. redact. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 68. Dn. vicepresiedinte aduce inainte, cumca acésta siedintia estraordinaria s'a aflu indennatu a o conchiamá singuru din acelu motivu, cá se impartasiésca onoratului comitetu o charthia a Dlui secret. I. Georgie Baritiu ddo. 12 Iuniu c. n. a. c., prin carea cere a i se asemná o anticipatiune de 150 fr. v. a. pentru suportarea speseloru avende cu edarea fóiiei asociatiunei dela 1. Iuliu a. c. c. n. pana la prosim'a adunare generala a asociatiunoi (25. Augustu c. n. a. c.)

Perlegenduse respectiv'a charthia, comitetulu decide: a se

*) Celealalte diurnale romane inca suntu rogata a reproduce in colónele sale acelu regulamentu in totu cuprinsulu.

asemnă la cass'a asociatiunei transilvane cerut'a anticipatiune de 150 fr. v. a.

Cu acést'a siedinti'a extraordinaria s'a incheiatu.

Sibiu, datulu cá mai susu.

I. Rusu mp.

secret. II.

I. Hannia mp.

vicepres.

Nr. 175 1868.

Protocolulu siedintiei ordinare a comitet, asoc. trans. rom.

tinute in 7. Iuliu c. n. a. c. sub presidiulu Rever. D. vicepres. I. Hanni'a, fiendu de facia DD. membrii reverend. D. canonicu metropolitanu Gregoriu Mihalli, D. senatoriu Petru Rosc'a, D. avocatulu dr. I. Nemesiu, D. dr. Nicol. Stoi'a, D. parochu si profesoriu Zachari'a Boiu, secret. II. Ioane V. Rusu, D. capit. si cassariu alu asoc. C. Stezariu si D. red. N. Cristea.

§. 69. Rev. D. vicepres. arata, ca scopulu principale alu chiamarei acestei siedintie ordinare a comitetului intre altele, e pertractarea regulamentului proiectatu de D. consiliariu de curte Iacobu Bolog'a în privinti'a infintiarei reuniuniloru tienutali si agentureloru comunali, pentru inaintarea si latírea activitatiei asociatiunei.

Deci poftesce pre membrii comitetului, cá se ia la discussiune acestu obiectu. Dupa discussiuni mai indelungate si seriose escate asupr'a intrebarei, déca e comitetulu competente de a pertractá si pune in lucrare numitulu regulamentu? se facura din partea unoru Dni membrii urmatoriele propuneri:

D. dr. Nemesiu esí cu propunerea, cá mentiunatululu regulamentu, se se ia indata la desbatere generala si speciala si apoi in forma de proiectu alu comitetului se se astérna la viitori'a adunare generale.

Ér D. parochu si prof. Z. Boiu propuse, cá comitetulu se dechiare anteiu, ca nu se simte competente a pune in lucrare cestiunatululu regulamentu, 'lu primesce inse cá basa de desbatere pentru unu proiectu substernandu din partea sa, viitórii adunari generale.

Presidiulu punendu in urma, la votisare un'a dupa alt'a, ambele propuneri, propunerea a dou'a, respective a Dlui Boiu, se primesce din partea comitetului: cu maioritade de 4 contr'a 3 voturi.

§. 70. D. senatoriu Rosc'a, dupace aduce inainte, ca regulamentulu jacandu mai multu timpulu pre més'a comitetului, se presupune a fi cuñoscutu din partea membriloru de facia (a comitet.) face propunerea, ca acel'a se se primésca en bloc

fara desbatere si comisiunea insarcinata cu elaborarea programului pentru obiectele propunende prosimei adunari generale, spre pertractare si decidere, se face in acelu programu unu locu si pentru cestiunatul regulamentu.

Acést'a propunere punenduse la votisare, comitetulu cu maioritate de voturi decide: a se respinge si a se procede la desbaterea generala a regulamentului.

§. 71. Deschidienduse desbaterea generala asupr'a regulamentului propusu, si, in decursulu aceleia ivinduse atari greutati, preste cari comitet. cu atatu mai pucinu a pututu trece, cu catu ca D. propunatoriu si referinte respect., carele singuru ar fi fostu in stare a dá deslucirile necesarie, din cause familiari, a lipsitu dela acést'a siedintia: la propunerea Dlui dr. I. Nemesiu comitetulu se afla indemnatu a decide: amanarea pertractarei cestiunatului obiectu pana la conchiamarea unei siedintie extraordinarie ad hoc, la carea va puté participá si D. consiliariu aulicu Iacobu Bolog'a cá propunatoriu si referinte.

§. 72. D. cassariu alu asociatiunei presentéza conspectulu despre starea cassei asociat. pre tempulu acestei siedintie, din carele se vede, ca cass'a asociat. — dupa subtragerea erogatelor de pana acum — are in proprietatea sa 29,208 fr. 99 cr.

Se iea spre scientia.

§. 73. Totu cu aceea ocasiune D. cassariu alu asociat. presentéza unu altu conspectu despre interesele intrate cu 1. Iuliu a. c. la fondulu asociat. dupa couponii obligatiuniloru de statu, si anume a) dupa couponii obligatiuniloru urbariale transilvane dupa subtragerea de 7% a intratu in BN. 156 fr. 24 cr.; b) dupa couponii obligat. imprumutului de statu, dupa subtragerea de 20% a intratu in argintu 19 fr. 25 cr. (si 7 cr. in arama).

Se iea spre scientia.

§. 74. Se mai raportéza despre banii incursi la fondulu asociatiunei, cá tacse de memb. ord. dela siedinti'a din urma pana la siedinti'a presenta, carii facu cu totulu sumusior'a de 25 fr. v. a.

Se iea spre scientia.

Fiendu tempulu inaintatu si obiectele pertractande nefiendu inca superate, se amana continuarea siedintiei pre mane (8. Iuliu) 10 óre inainte de amiadi.

Sibiiu, in 7. Iuliu c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.

secret. II.

I. Hannia mp.
vicepres.

Nr. 177. 1868.

Protocolulu sedintiei ordinare a comitet. asociat.

continuate in 8. Iuliu c. n. a. c. sub presidiulu ordinariu, fiendu de facia DD. membrii Rev. D. canonicu metrop. Gregoriu Mihali, D. senatoriu Petru Rosc'a, D. avocatulu dr. Ioanu Nemesiu, D. profes. Zach. Boiu, secret. II. si membru alu comitet. I. V. Rusu si D. bibliot. si membru supl. N. Cristea.

§. 75. D. dr. Ioanu Nemesiu referéza in' caus'a legatului facutu asociatiunei de repausatulu D. I. Piposiu fostu contro-loru la baile erariale din Govasdia, aduce la cunoscienti'a comitetului, ca inclitulu tribunalu comitatense din Deva, la re-cuisitiunea comitetului din 7. Aprilie a. c. Nr. 129, sub ddto. 21. Aprilie a. c. Nr. 1103/p. impartasiése in usulu asociatiunei, o copia legalisata din testamentulu repausatului Domnu, si ca conformu punct. 7, 12 si 15 lit. k) din numitulu testamentu, asociatiunea are de a primi dreptu ereditare 700 fr. m. c. in 7 bucati obligatiuni de statu (Staatsschuldverschreibung) cu 3% (Nrii 13,433, 13,434, 13,435, 17,821, 17,822, 17,823 si 17,824 ddto. 1. Dec. 1845): bibliotec'a testatorului, cum si 6 bucati auru (Waschgold) in pretiu de 15 fr. v. a.

In urma D. referente propune, cá comitetulu se consti-tuésca din parte'si unu avocatulu cu plenipotentia pentru repre-sentarea si aপরera drepturilor asociatiunei facia cu acestu legatu, si anume recomanda spre acestu scopu pre D. avocatulu Lazaru Petco, la care propunere D. senatoriu si membru alu comitetului Petru Rosc'a, mai adauge, ca denumindulu advo-catu alu asociatiunei, totu odata se se poftésca, cá in casulu candu ar intimpiná greutati neprevédute, facia cu punerea in lucrare a legatului cestiunatu, se binevoiésca a incunoscientia pre comitetulu asociatiunei.

Conclusu. Propunerea Dlui referente dinpreuna cu adau-gerea facuta din partea Dlui senatoriu Rosc'a priminduse, co-mitetulu decide mai incolo, ca trimetienduise Dlui avocatulu L. Petco necesari'a plenipotentia, totu odata se i se impartasiésca in copia si respectivulu testamentu in totu cuprinsulu seu.

§. 76. Secret. II. perlege o scrisórea a societatiei „Tran-silvani'a“ din Bucuresci ddto. 9. Iuniu a. c. Nr. 102, prin care impartasinduse presidiulu asociatiunei, unu regulamentu pentru stipendiale create de aceeași societate pentru an. scol. 186⁸/₉, totu odata se poftesce, cá acelu regulamentu se binevoiésca a'i dá cea mai intinsa publicitate; se primésca si se examine pe-titiunile si atestatele respect. concurrenti, si acele, cu recomen-dare din partea comitetului asociat. se le inainteze la comite-

tulu societatiei „Transilvani'a“ celu pucinu pana la 1. Sept. c. v. a. c.

Conclusu. Comitetul asociat. din motivulu de a poté satisfacé pre deplinu dorintiei societatiei Transilvani'a, decide, ca regulamentul impartasitu se se publice in foi'a asociatiunei, si totu odata se se poftésca si celealalte diurnale romane alu reproduce in colónele sale. Terminulu pentru concursese ce se voru trimete si adresá la comitetulu asociatiunei, se defige pre $\frac{8}{20}$ Augustu a. c.

§. 77. Se da cetire ordinei lucrariloru pentru adunarea generala viitoria, proiectata de comisiunea delegate spre acestu scopu in siedinti'a premergatoria, — care cu pucine modificatiuni se primesce si se decide a se publica dinpreuna cu protocolulu in foi'a asociatiunei.

§. 78. D. bibliotecariu aduce la cunoscentia donarea mai multoru carti pentru bibliotec'a asociatiunei:

1) Dela D. Ioanu Bechnitiu, ascultatoriu de drepturi la universitatea din Vien'a unu opu intitlatu: „Caronni“ in Daci'a ed. Milano 1812.

2) Bibliotec'a centrala din Iasi trimete in 3 esempl. catalogulu cartiloru ei, si poftesce a i se impartasi si din partene catalogulu opuriloru bibliotecei asociatiunei.

3) D. directoriu generale in ministeriulu instructiunei publice in Romani'a V. A. Urechia trimete „Scólele satesci in Romani'a,“ Bucuresci 1868, si „Localurile de scóle satesci in Romani'a,“ Bucuresci 1868.

4) Dela academi'a imperatésca de scientia din Vien'a se trimetu 9 fascióre, din tom. 56 fasc. 3; din tom. 57 fasc. 1; din Sitzungsberichte mat. naturwissensch. Classe pre a. 1867 despart. I. fasc. 7, 8, 9 si 10, totu din aceste despart. II. fasc. 8, 9 si 10; Denkschrift mat. naturwissensch. Classe tom. 27; Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen din tom. 38 fasc. 2, tom. 39 fasc. 1.

Se decide:

Cartile incurse se primescu cu multiamita si se transpunu bibliotecariulu spre pastrare in bibliotec'a asociatiunei; ér in specialu pentru catalogulu bibliotecei din Iasi se se rescrie prin bibliotecariulu asociatiunei, ca comitetulu asociat. trans. indata ce va fi in placut'a positiune a avé tiparitu catalogulu cartiloru bibliotecei asociatiunii, va corespunde recusitiunei facute.

Cu acestea siedinti'a comitetului se inchia pre la 10 óre inainte de amiadi.

Datulu cá mai susu.

I. V. Rusu mp.

secret. II.

I. Hannia mp.

vicepres.

Notitie diverse.

— Amatoriloru de anticitate comunicamu urmatori'a scri-soria interesante:

„De multu si de multe ori amu doritu, cá se potiu aflá pre ruinele nóstre ceva anticitati insemnate; inse si de voru fi, acumu nu prea sapa ómenii nostri dupa densele, si asia nici ca amu pututu servi cu ceva. Din templare inse, scóse unu omu intru un'a ograd'a a sa un'a piétra cu inscriptiunea, de cea parte in ordine si cu tóta acuratatea decopiata.

„Piétr'a avea form'a lungaretia cá de 3—4 urme, si lata cá de 2½; ér grosimea de un'a palma. Se afla intréga, pre margini in florata (sculptura). Amu volitu se o cumparu, inse a cerutu prea multu pre ea, in sperarea, ca posesorii nobili i voru dá pretiulu 20 fr. v. a. Mirare! Sta si acumu neven-duta. Inscriptiunea:

D.

M.

P. PONT. SECVNDINO
V. AN. X. M. III. D. XXIII.
P. PONT. BLANDO. V. A. VI. D. VII.
P. PONT. PONTIANELIS
ET. VALERIAE.
BLANDINAE. CONIVGI.
VIX. ANN. LXV.

„Parerea suscrisului e, ca ar fi fostu unu epitafiu; ér in-tielesulu, sum convinsu, ca mai bine'lu veti pricepe Dvóstra . . . Gradisce, 17. Maiu 1868.

J. Janz'a, v. protop. etc.

— Intielesulu nu e greu, decatu ca in lini'a deasupr'a D. M. insemnéza, cumu occorre de atate ori: Dis Manibus, si prin urmare tabl'a in adeveru e epitafiu; — in lin. a 2 literile initiali insemnéza: Vixit annos X., menses III., dies XXIII., si in lini'a urmatoria: Vixit annos VI., dies VII. Ér in lin. 4, in locu de PONTIANELIS este a se corege: PONTIANE, FILIS, mai corectu: Pontianae, filiis. Celealalte sunt plane.

— Dela unu amicu in Parisu: ne-s'au trimesu urmatóriele brosiure, de cea mai mare importantia pentru geografi'a antica a rípei derepte a dunarei in Maesi'a inferióre si Sciti'a pontica:

Voyage archeologique et géographique dans la région du bas Danube par M. E. Desjardins (Extrait dela Revue Archéologique), Paris 1868; cu 2 planure ale citadelei romane Irosmis (27 pagine in 8-o.)

Lettre à M. Henzen sur quelques inscriptions inédites de Valachie et de Bulgarie provinces de Dacie, de Mésie et de Scythie par E. Desjardins (Extrait des Annales de l'Institut de correspondance archeologique de Rome 1868. Rome 1868. (107 pagine in 8-o.)

La cari vomu reveni cu alta ocasiune.

(Din Archivulu pentru filologia si ist. Nr. 16 din 5. Iuliu 1868.)

S e n t e n t i e.

Lenea e stupiditatea trupului; stupiditatea, este lenea sufletului.

Charitatea este termometrulu culturai omenesci.

A vietui in lume insémna: a lucra cu seriozitate.

Ómenii numai dupa mórtea loru potu fi judecati dreptu; pre catu ei se afla in viétia, nu'i putemu judeca dreptu, pentruca nu ne lasa invidi'a (pism'a).

Acelu poporu, pe care'lu póte salva numai cate unu omu, merita cá se fia batutu cu bice.

Cu ómenii geniali este anevoia a fi in relatiune, pentruca ei facu multe preste regula.

(Din germanesce.)

PROVOCARE.

De órace in urm'a conclusului adusu in anulu trecutulu la Clusiu, adunarea generala a asociatiunei se va tienea estu tempu in Gherl'a — domnii membri ai asociatiunei rom. transilvane, cari au intentiunea de a veni la acést'a adunare, suntu provocati cu tóta onórea, se binevoiasca a incunoscintiá despre acést'a pre comitetulu subscrisu, pana in 10. Aug. a. c., cá se se póta face dispusetiunile necesarie in privinti'a incortelarei si celoru referitorie la bun'a primire.

Gherl'a, la 2. Iuliu 1868.

Din siedinti'a comitetului constituitu pentru bun'a primire a membriloru asociatiunei.

Presiedentele comitetului

Ioanne Anderco Homoredanulu.